

SIMMENTAL

info

Informačný spravodaj pre chovateľov a priaznivcov slovenského strakatého plemena

11

**Príloha „Realizácia
šľachtiteľského
programu“**

OBSAH

Príhovor	3
Na pomedzí Šariša a Zemplína sa strakatému plemenu darí	4
Mílniky úžitkovosti slovenského strakatého plemena; kontrola úžitkovosti bola ich neodlučiteľnou súčasťou	7
Udalosti roku 2023	13
Nové šľachtiteľské chovy	23
Skúsenosti s genotypovaním strakatých plemenníc na Slovensku	27
Novinky zo simentálskeho sveta	31

Zväz chovateľov slovenského strakatého dobytka – družstvo

Sv. Michala 4, 934 01 Levice

Telefón: 036/ 6229669

www.simmental.sk

Vedenie a pracovníci zväzu:

Ing. Peter Repiský

Predseda predstavenstva
PD Kozárovce
Telefón: 0907 527 816

Cyril Orčík

Podpredseda predstavenstva
ŽIAREC PD Tvrdošín
Telefón: 0905 307 529

Ing. Matúš Kohút

Výkonný riaditeľ; riaditeľ plemennej knihy
Telefón: 0905 415 850
plemenna.kniha@simmental.sk

Ing. Ivan Pavlík, PhD.

Šľachtiteľ – bonitér
Telefón: 0948 166 407
pavlik@simmental.sk

Dagmar Petrušková

Administratívna pracovníčka
Telefón: 0907 794 712
zchssd@simmental.sk

Príhovor

Vážení chovatelia, milí priaznivci chovu slovenského strakatého plemena!

Držíte v rukách najnovšie číslo spravodaja, ktorý pravidelne vydávame, aby sme vám priniesli aktuálne informácie týkajúce sa nášho plemena. V úvode si môžete prečítať reportáž, v ktorej predstavujeme jeden z najtradičnejších podnikov u nás – Agrodružstvo Bystré. Do pozornosti dávame aj článok od našich kolegov z Plemenárskych služieb SR, ktorí zhodnotili mílniky týkajúce sa chovu strakatého dobytku u nás v kontexte výkonu kontroly úžitkovosti. Následne prinášame sumarizáciu najpodstatnejších udalostí roku 2023. Jedným z „hajlajtov“ vlaňajška bol druhý ročník Národného šampionátu – Simmental Cup na Masarykovom dvore. Veríme, že 4. októbra 2024 sa spoločne stretne na treťom ročníku, ktorý

plánujeme uskutočniť na rovnakom mieste. Radi by sme k aktívnej účasti vyzvali aj ďalších chovateľov, ktorí by chceli predstaviť to najlepšie, čo doma majú.

Ďalej sa v časopise dozviete o uznaní nových šľachtiteľských chovov. Prinášame aj skúsenosti s genomovaním plemenníc na Slovensku. Zástupcovia inseminačných spoločností vám priblížia poznatky, ktoré za ostatné roky v tejto oblasti získali. Nechýbajú ani postrehy z pracovnej cesty v Taliansku, kde sa konalo stretnutie bonitérov simentalizovaných plemien z celej Európy. Zaujímavý je aj článok prof. Strapáka. Predstaví vám novú plemennú hodnotu pre zdravie paznechtov, ktorú po novom nájdete v katalógoch býkov.

V prílohe vám opäť prinášame súhrnný pohľad na realizáciu šľachtiteľského programu za rok 2023. Veríme, že si z časopise nájdete dostatok zaujímavých

informácií.

Rok 2023 bol pre naše plemeno veľmi významný. Opäť sme rozšírili počet znakov, ktoré vstupujú do spoločného medzinárodného genetického hodnotenia, na ktorom sa podieľajú Nemecko, Rakúsko a Česko. Aktuálne Slovensko vstupuje do hodnotenia so znakmi mliekovej úžitkovosti, somatickými bunkami, exteriérom, plodnosťou a dlhovkosťou. Úspešne sa tak blížime k cieľu, ktorý sme si vytýčili – vstúpiť do spoločného hodnotenia so všetkými znakmi. Veríme, že sa tak v dohľadnej dobe stane. Byť súčasťou veľkej strakatej „rodiny“ je pre nás nielen výhodné, ale myslíme si, že aj nevyhnutné.

Na záver vám chceme popriať všetko dobré, aby ste mali z vašich zvierat radosť a primeraný úžitok. Veríme, že spoločne prekonáme všetky nástrahy, ktoré na nás striehnu na spoločnej ceste.

Tím ZCHSSD

reportáž

Na pomedzí Šariša a Zemplína

sa strakatému dobytku darí

Približne na polceste medzi Prešovom a Vranovom nad Topľou leží obec Bystré. Sídlo tu má poľnohospodársky podnik, ktorý obhospodaruje polia a lúky v okolitých obciach. Okrem tradičnej rastlinnej výroby sa venujú aj chovu hospodárskych zvierat, konkrétne hovädzieho dobytká a oviec. U obidvoch druhov zvierat majú uznaný šľachtiteľský chov a my by sme vám v nasledujúcich riadkoch chceli priblížiť hlavne miestne stádo slovenského strakatého plemena.

Agrodružstvo Bystré si zakladá na živočíšnej výrobe

V osevom postupe Agrodružstva Bystré majú - okrem komerčných plodín, ako je pšenica, sladovnícky jačmeň či repka - silné zastúpenia aj krmoviny. Spomenúť treba hlavne lucernu a raž. Pre miestne stádo dobytká a oviec sú k dispozícii aj lúky a pasienky, kde dorábajú trávne senáže a seno. Hovädzí dobytok je ustajnený na farme v Čiernom nad Topľou. Aktuálne sa tu nachádza 400 jedincov všetkých kategórií, z čoho je 210 dojníc. Na farme v Hermanovciach chovajú približne 600 oviec, z čoho je takmer 400 bahníc plemien cigája a slovenská dojná ovca. Pri obidvoch plemenách oviec produkujú plemenné barany, ktoré každoročne predvádzajú na nákupnom trhu v Kamenici pri Sabinove. Ovcie mlieko dodávajú do mliekarene v Červenom Kameni spolu s ďalšími chovateľmi z východného Slovenska v rámci odbytového združenia.

Viac ako 200 dojníc v stredisku Čierne dostáva kvalitnú krmnú dávku.

Hlavným produktom v chove dobytká je surové kravské mlieko, ktorého ročne dodávajú približne 1,5 milióna litrov do michalovskej mliekarene. Býčky sa snažia predat' ihneď po odstave. Každoročne vyprodukujú aj niekoľko plemenných býkov, o ktoré býva veľký záujem.

Šľachtiteľský chov sa prezentuje aj na výstavách

V roku 2003 bolo stádo v Čiernom uznané za šľachtiteľský chov. V uvedenom roku dosahovalo priemernú produkciu 4817 kg mlieka (3,91 % tuku a 3,46 % bielkovín). Za dvadsať rokov zaznamenali výrazný nárast úžitkovosti. V kontrolnom roku 2023 zaknivovali miestne dojnice produkciu 8597 kg mlieka (3,96 % tuku a 3,58 % bielkovín). V tomto roku sa cez 8 tisícovú hranicu „prehupli“ aj prvôstky, ktoré v priemere nadobjili 8187 kg mlieka (4,04 % tuku a 3,55 % bielkovín). Aj to dáva tušiť ďalší nárast úžitkovosti v budúcnosti. Veľkú zásluhu na dosiahnutých výsledkoch má vedúci živočíšnej výroby Ing. Ján Dvorjak, ktorému asistujú

farmoví zoolozi Tomáš Olha a Adriana Chvaščaková. Ing. Dvorjak sa snaží neustále sledovať novinky v oblasti chovu dobytká, ktoré postupne aplikuje do každodennej práce na farme. Základom je pochopiteľne kvalitná výživa, ktorá si vyžaduje predovšetkým bezchybné objemové krmivá. V čase našej návštevy práve prebiehalo konzervovanie trávnej senáže. V tomto roku už stihli pozbierať aj raž a prvú kosbu lucerny. Kvalita lucerny bola dobrá, no úroda bola nižšia napriek daždivej zime. Základom krmnej dávky pre dojnice je kukuričná siláž. V najproduktívnejšej skupine jej dojnice denne dostanú 27 kg. Ďalej je do TMR prímiešaných 15 kg lucernovej senáže, 5 kg CCM, necelých 10 kg krmnej zmesi vrátane minerálno-vitamínových doplnkov a 0,8 kg jačmennej slamy.

Veľkú starostlivosť venujú odchovu plemenných býkov. Za uplynulých 10 rokov vyprodukovali 31 plemenníkov, ktoré si našli miesto hlavne u chovateľov na východnom Slovensku. Starostlivosť o býky, vrátane ich návyku na predvádzanie, je doménu dl-

Komfortné ustajnenie jalovíc.

O výživu najmladších teliat sa stará automat.

14. mája prebiehalo senážovanie trávneho porastu.

Nádejná prvôstka, dcéra býka MADRID Pp* (MHG-001), po ktorom zdedila bezrohosť. Aktuálne dojí 32 kg na deň.

horočného ošetrovateľa Petra Ungradyho. Peter sa okrem iného venuje aj príprave kráv na výstavy, ktorých sa družstevníci z Bystrého zúčastňujú pravidelne. Okrem regionálnych výstav v Čaklove a Prešove, sa ich dojnice predstavili aj na celoštátnej výstave Agrokomplex v Nitre, no a nechýbali ani na prvých dvoch ročníkoch národného šampionátu Simmental Cup v Hniezdnom a na Masarykovom dvore. A vždy si odnesú nejaké to ocenenie. Vlni na národnom šampionáte získali druhé miesto v kategórii kráv vo štvrtej a vyššej laktácii ako aj tretie miesto v súťaži o najlepšiu kolekciu kráv (Cena Ivana Bogdányiho). Predvlani na šampionáte v Hniezdnom získali prvé miesto za kravu v druhej laktácii, ktorá sa zároveň stala vicešampiónkou výstavy.

V šľachtení stavili na genomiku

Aktuálne je najlepšou dojniciou v stáde krava po býkovi FLOERAL (TIL-001), ktorá v tretej maximálnej laktácii vyprodukovala 11 771 kg mlieka. Z hľadiska celoživotnej užitočnosti je najcennejšou dcéra býka LUSIGNAN (UN-002), ktorá za deväť laktácií nadojila 83 163 kg mlieka. V rozbehutej desiatej laktácii už k tomu za 100 dní pridala ďalších 4 700 kg. A dlhovekých kráv nemajú v Bystrom málo. Aktuálne je v piatej

a vyššej laktácii takmer 14 % stáda. Kravy z Agrodružstva Bystré sa vyznačujú veľkým rámcom a výbornou telesnou stavbou. Vysoko nadpriemerne treba hodnotiť utváranie končatín. Progres zaznamenáva aj kvalita vemien. Samozrejmosťou je plošné hodnotenie exteriéru prvôstok. V roku 2023 bolo lineárne ohodnotených 54 kráv, ktoré dosiahli nasledovné priemerné známky: 82,3 rámec, 80,8 osvalenie, 81,9 končatiny a 79,8 vemenno. V súhrnnom hodnotení chovov na Slovensku sa umiestnili na 4. mieste. Rok pred tým boli dokonca na treťom mieste. Údaje z lineárneho hodnotenia slúžia aj pri zostavovaní pripárovacích plánov, v ktorých využívajú výlučne genomické plemenníky. Aktuálne v stáde pôsobia býky WALLFAHRER P*S (WBR-008), HEISS (HRA-028), WILDWECHSEL (WLE-027), ISCHGL Pp* (RSS-026) a GS WIN AGAIN (WLB-007). Pri jaloviciach je pripárovací plán doplnený o býka HOSARIO (HUC-012). Výberu býkov venuje Ing. Dvorjak veľkú pozornosť, pričom využíva všetky dostupné zdroje informácií.

Pred dvoma rokmi začali stádo jalovic genomovať. V tejto činnosti neustále pokračujú. Doposiaľ najvyššie hodnotenou jalovicou bola dcéra býka HUTMAN (HRA-003), ktorej genomický GZW dosiahol pri prvom

hodnotení úroveň 133. Prostredníctvom genomiky chcú urýchliť genetický pokrok a naďalej zvyšovať užitočnosť zvierat. Vlni vykonali v rámci projektu firmy SBS, a. s. prenos embrií, ktoré pochádzali z Rakúska. Dosiahli veľmi slušnú „zabrezávku“, a tak sa už teraz tešia na teliatka, ktoré by mali začať prichádzať na svet v lete tohto roku.

V jednoduchosti je krása

V Agrodružstve Bystré to s chovom hovädzieho dobytku myslia vážne. Postupnými krokmi posúvajú stádo neustále dopredu. Dôležitým racionalizačným opatrením bolo sústredenie všetkých zvierat na jednu farmu. Pre tento účel vykonali veľmi účelnú rekonštrukciu ustajňovacieho objektu pre jalovice, ktorý im poskytuje maximálny komfort. Telatá sú v období mliečnej výživy kŕmené prostredníctvom napájacieho automatu, ktorý sa osvedčil. Aj ten je zárukou dobrého rastu mladého dobytká. Dojnice sú ustajnené v rekonštruovaných objektoch, ktoré si však už čo-to pamätajú. Výzvou je preto ďalšia rekonštrukcia alebo výstavba nového objektu. Chovateľom z Bystrého, ktorým predsedá Ing. Miroslav Kočš, budeme držať palce, aby sa im darilo ďalej rozvíjať chov dobytká, ktorého produkciu vedia realizovať so ziskom. □

Vicešampiónka Národného šampionátu – Simmental Cup 2022. Zľava: Lorenzo Degano – rozhodca, Tomáš Olha – zootechnik, Peter Ungrady – ošetrovateľ, Ing. Ján Dvorjak – hlavný zootechnik.

Tretie miesto pre najlepšiu kolekciu kráv na vlnajšom Národnom šampionáte – Simmental Cup 2023. V popredí dojnica ocenená druhým miestom v kategórii kráv vo štvrtej a vyššej laktácii.

Milníky úžitkovosti slovenského strakatého plemena

**Kontrola úžitkovosti bola ich
neodlučiteľnou súčasťou**

Simentál je plemeno dobytky, ktorého história siaha až do stredoveku. Od svojho vzniku, vo Švajčiarsku, sa plemeno rozšírilo na všetky kontinenty a patrí medzi najpočetnejšie plemená na svete. Výber tohto plemena v Európe bol spočiatku pre jeho tri hlavné úžitkové vlastnosti: mlieko, mäso a ako ťažné zvieratá. Dopyt po pracovných zvieratách je dnes výrazne znížený, ale osvalenie a vysoká produkcia mlieka sú stále dôležité pre úspech strakatého dobytky.

Označenie simentál technicky zahŕňa niekoľko plemien v Európe. Vo Švajčiarsku, podľa oblasti pôvodu, sa používa názov Simmental, zatiaľ čo v Nemecku a Rakúsku je známe ako Fleckvieh a vo Francúzsku ako Pie Rouge, Pezzata Rossa v Taliansku, na Slovensku slovenské strakaté a mohli by sme spomenúť aj ďalšie krajiny, ale stále je to rovnaké kombinované plemeno s dobrou produkciou mlieka a výbornou mäsovou úžitkovosťou pri vysokej kvalite mäsa.

Z historického hľadiska bolo zavedenie kontroly úžitkovosti vnímané ako spôsob, pomocou ktorého sa získal oficiálny záznam o produkcii mlieka kráv pre ich ohodnotenie. V roku 1925 boli na Slovensku publikované prvé výsledky z kontroly úžitkovosti dipl. agr. Ignáčom Bellom. Celkom bolo kontrolovaných 912 kráv s priemernou úžitkovosťou 2240 kg mlieka a z toho bolo 485 kráv slovenského strakatého plemena s úžitkovosťou 2445 kg – čo je na Slovensku 1. mílnik. V prvej fáze vzniku a v predvojnovom období sa kontrola úžitkovosti uskutočňovala najmä pri kra-

vách malých a stredných roľníkov, majetkov poľnohospodárskych škôl, výskumných ústavov a to prevažne v oblasti chovu slovenského strakatého plemena a len v menšej miere v oblasti s chovom pinzgauškého plemena. Vo vojnovom a tesne v povojnovom období minulého storočia nastala určitá stagnácia výkonu kontroly úžitkovosti. Trvalo celých 45 rokov kým toto plemeno prekročilo hranicu 3 tisíc kilogramov (3013) – čo je 2. mílnik. Za populáciu celkom bola dosiahnutá úžitkovosť 3012 kg o rok neskôr (1971). Na grafe č. 1 sme zobrazili ďalšie dôležité momenty vo vývoji úžitkovosti Slovenského strakatého plemena a monitorovanej populácie dojníc celkom za Slovensko. Na obrázku č. 1 sú zobrazené oblasti, kde sa toto plemeno chovalo k 1. 10. 1968. Do roku 1976 dosahovalo plemeno stále vyššiu úžitkovosť ako celá kontrolovaná populácia. Prebiehajúcim procesom zošľachtovania a zvyšujúcim sa počtom holštajnských kráv a ich krížencov v ďalších rokoch nastal obrat. Po roku 1990 sa šľachtenie slovenského strakatého plemena začalo realizovať na základe čistokrvnej plemenitby, s cieľom potlačiť holštajnské plemeno v rodokmeňoch aj vo fenotype. Napriek tomu, ako je vidieť z grafu č. 2,3 naďalej dosahuje vynikajúce výsledky na produkčný deň normovanej laktácie, ktorý stúpa až po 6 laktáciu. O tom, že slovenské strakaté je dlhoveké, zdravé plemeno so zdravou stavbou tela vypovedá aj graf č. 4., ktorý hovorí o vekovej skladbe kontrolovaných dojníc. Dnes ma podiel v rámci kontroly úžitkovosti všetkých kráv takmer 27 % (graf č. 5), v mliekovej kontrole úžitkovosti je to 33 %.

Ak hovoríme o dôležitých momentoch tohto plemena nemôžeme opomenúť projekt „Cementárky“, v ktorom sa spojili nadšenci zo SPÚ v Nitre, NPPC v Nitre, SBS – insemináčna stanica v Lužiankach, ZCHSD, média a samozrejme chovatelia, gazdovia z okolia Hriňovej a na Látkach. Títo gazdovia chovajú cca 40 ks kráv po býkoch z obdobia rokov 1980 a ich zvieratá fenotypovo najviac pripomínajú pôvodne domáce plemeno. Vďaka génovej banke Slovenských biologických služieb sa mohla požiť 50 rokov „stará genetika“ na zachovanie a udr-

žanie tejto malej skupiny zvierat. Dnes je na svete už 13 narodených a životaschopných teliat. Napriek tomu, že dlhé obdobie šľachtíme, aby sme dosiahli vyššie parametre „Cementárky“ sú naša história a kultúrne dedičstvo, ktoré je potrebné zachovať aj pre budúce generácie.

Od roku 1925 sa v kontrole úžitkovosti veľa zmenilo. Prečo je kontrola úžitkovosti taká dôležitá dnes? Podnikateľské prostredie pre producentov mlieka prechádza mnohými rýchlymi zmenami. Manažovanie výroby mlieka, plemenitby a šľachtienia môže mať priamy vplyv na prosperitu a ekonomiku chovu vďaka dostupným informáciám. Teraz viac ako kedykoľvek predtým je dôležité vedieť, ktoré zvieratá pre chov prinášajú maximálny zisk.

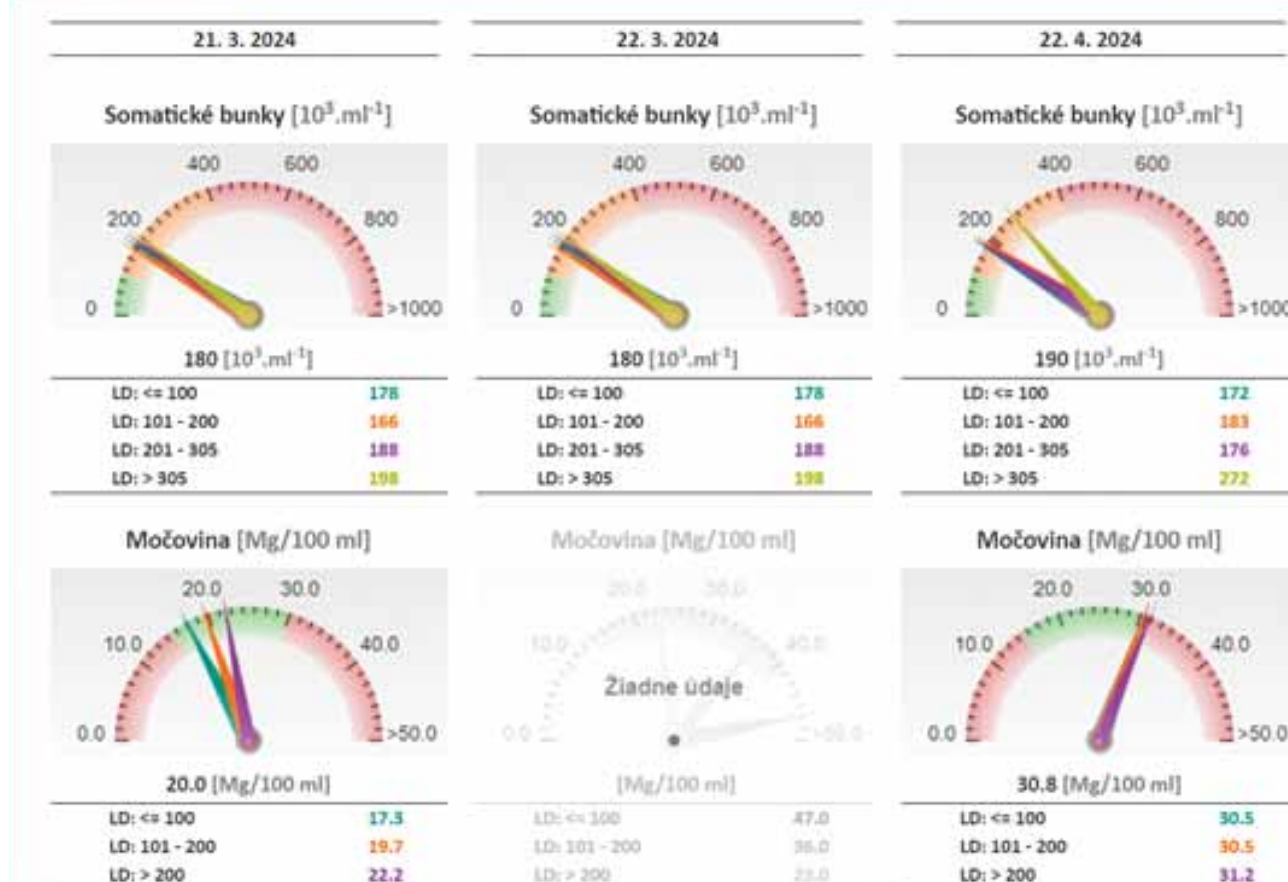
Údaje o množstve mlieka, obsahu zložiek % tuku, % bielkovín, reprodukčné ukazovatele, genetické hodnotenie, výživa (obsah močoviny v mlieku) a v neposlednej miere zdravotný stav mliečnej žľazy (informácia o počte somatických buniek v mlieku – poľnohospodári môžu identifikovať a izolovať kravy so subklinickou infekciou mastitídy) a iné sú dôležité faktory, ktoré určujú, či krava je prínosom, alebo záťažou pre dané stádo, pre ekonomiku a prosperitu chovateľa.

Každá informácia má vtedy význam, keď je presná a dostane sa k užívateľovi v čo najkratšom čase a preto nás teší, že Plemenársky informačný systém (PLIS) si získava čím ďalej tým viac priaznivcov. Dnes ho využíva už viac ako 580 chovateľov. Systém sa stále dopĺňa, vyvíja, tak aby sme chovateľom poskytli čo najkomplexnejšie informácie na jednom mieste. Je dostupný všetkým, ktorí majú prístup k internetu 7 dní v týždni, 24 hodín denne. Chovateľ má výsledky z kontrolného dňa online k dispozícii do 24 hodín po spracovaní vzoriek mlieka. O to viac nadobúda význam zbieranie a spracovanie záznamov individuálnych vzoriek mlieka. Tieto vzorky sú testované v našom akreditovanom centrálnom laboratóriu. Jednotlivé reporty prehľadne zobrazujú údaje za jednotlivé kravy a dávajú možnosť výberu výsledkov za konkrétne zviera v aktuálnom čase, ale aj jeho históriu. Ako ukážku predkladáme nasledujúce prehľady:

Analýza z kontrolného dňa		Analýza z kontrolného dňa	
Nádej celkom [kg]	13591,4	Somatické bunky [$10^3 \cdot \text{ml}^{-1}$]	190
Priemerné poradie laktácie	2,38	Skóre SB	2,68
Priemerný laktáčny deň	195	Tuk [kg]	604
Kontrolované dojnice [ks]	379	Tuk [%]	4,53
Dojivosť na kontrolovaní [kg]	35,9	Bielkovina [kg]	492,70
Močovina [Mg/100 ml]	30,8	Bielkovina [%]	3,70

Zdravotný stav

Celý systém výkonu kontroly úžitkovosti sa riadi v súlade s metodikami medzinárodnej organizácie pre kontrolu úžitkovosti - ICAR. Význam poskytovaných informácií dokazuje aj dlhodobo vysoké percento zapojenia dojníc do kontroly úžitkovosti (graf č. 6). V poslednom spracovaní ročných výsledkov stojí za zmienku vyzdvihnúť niektoré podniky a dojnice slovenského strakatého plemena:

- ✓ ocenenie za najlepší chovateľský subjekt: Žiarc PD Tvrdošín, 400 NL, 10 298 kg mlieka, 4,19 % tuk, 3,51 % bielkovín, 2,11 priemerná laktácia, Žilinský kraj. 9 podnikov dosahuje vyššiu úžitkovosť ako je priemer Slovenska (9 189 kg) a je

v rozmedzí 9 235 - 10 298 kg mlieka.

- ✓ najlepšia krava podľa dosiahnutých výsledkov v celožitovnej úžitkovosti podľa kg mlieka: SK000801227577, PD Dolné Otrokovce, s. r. o. – 10 laktácií – 112 367 kg mlieka, 4,09 % tuk, 4605 kg tuku, 3,37 % bielkovín, 3795 kg bielkovín. Tu treba povedať, že táto dojnica je najlepšia nie len v rámci plemena, ale celej populácie.
- ✓ krava s najvyššou úžitkovosťou za normované laktácie podľa kg mlieka: SK000813187127 – PD Smrečany, chov Žiar, 3. laktácia – 17 065 kg mlieka, 2,98 % tuk, 509 kg tuku, 3,03 % bielkovín, 518 kg bielkovín (MB 50 H 50).

- ✓ najstaršia krava v KÚ plemena slovenské strakaté je na chove Zámotov, podnik AGROKONDOR, s. r. o.: SK000800280824, narodená 02. 06. 2005, je na 14. prebiehajúcej laktácii, má uzavretých 11 normovaných laktácií s produkciou mlieka celkom 68 668 kg, za NL 62 494 kg.

Ing. Štefan Ryba, PhD.

Plemenárske služby SR, š.p.
riaditeľ

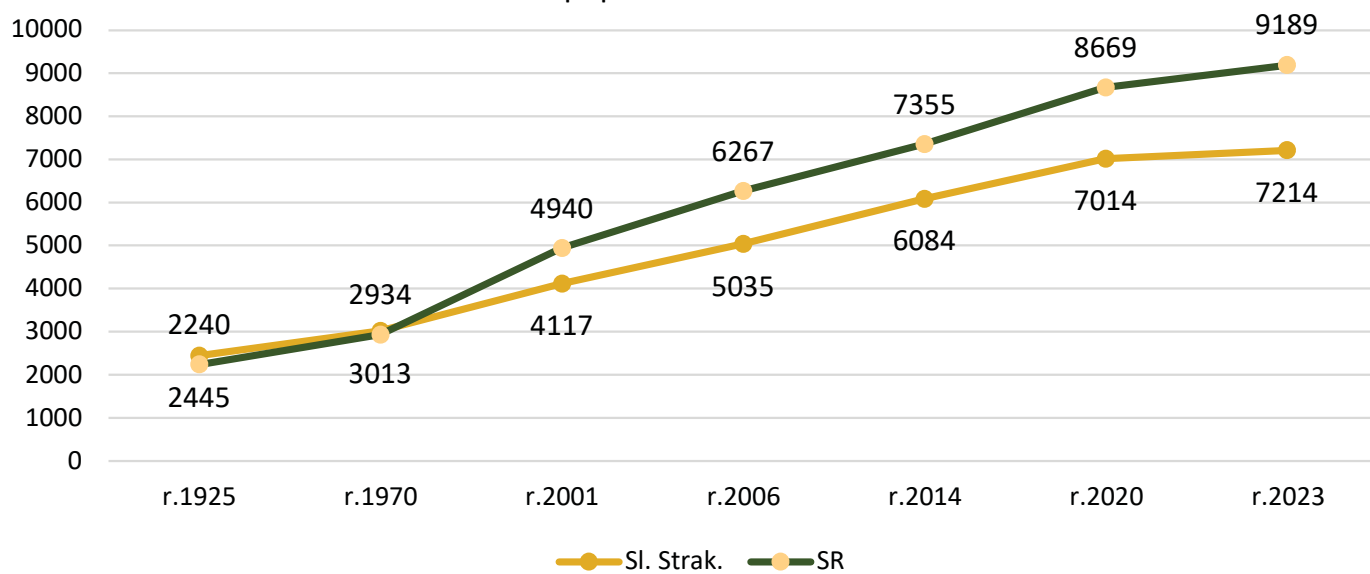
Ing. Marta Dianová

Plemenárske služby SR, š.p.
vedúca úseku plemenárskej biológie

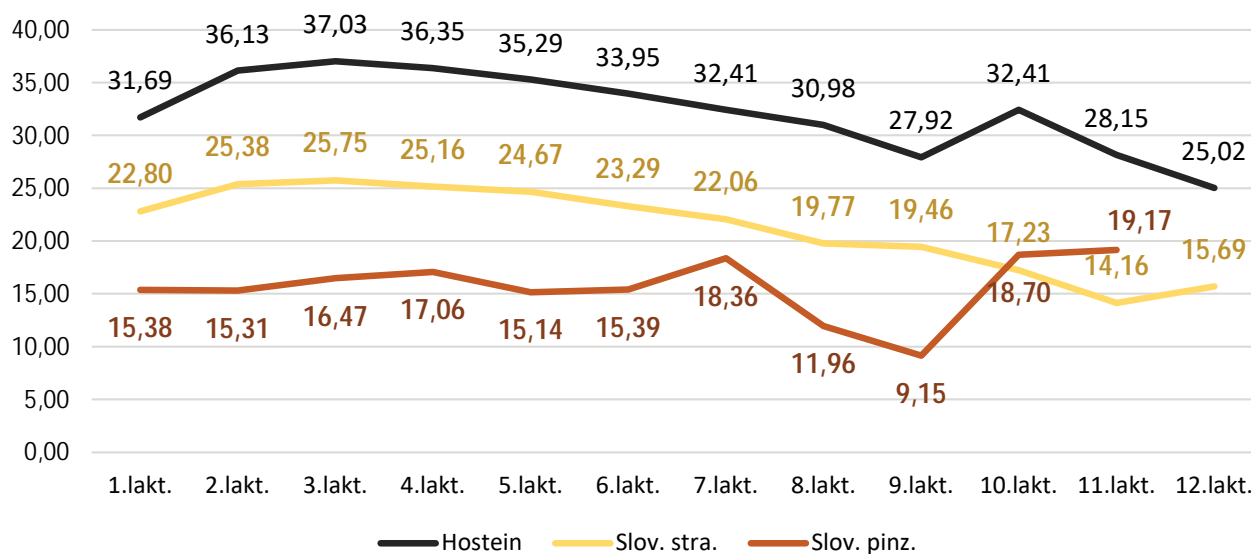
Obr.1 Chovné oblasti Slovenského strakatého a Slovenského pinzgauského dobytká k 1.10.1968.

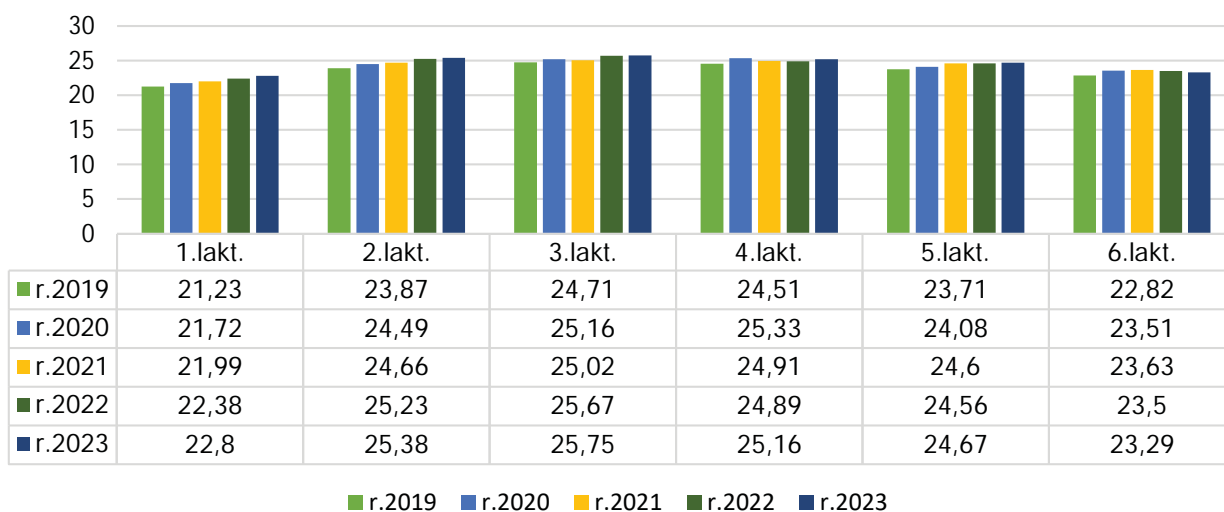
Graf 1 Porovnanie významných míľníkov úžitkovosti Slov. strakatého plemena s populáciou celkom

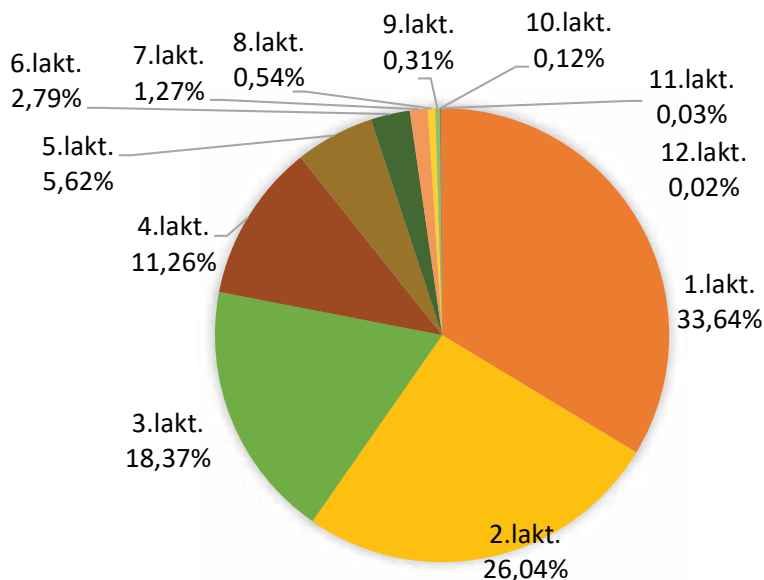
Graf 2 Produkcia mlieka na laktačný deň normovanej laktácie v roku 2023

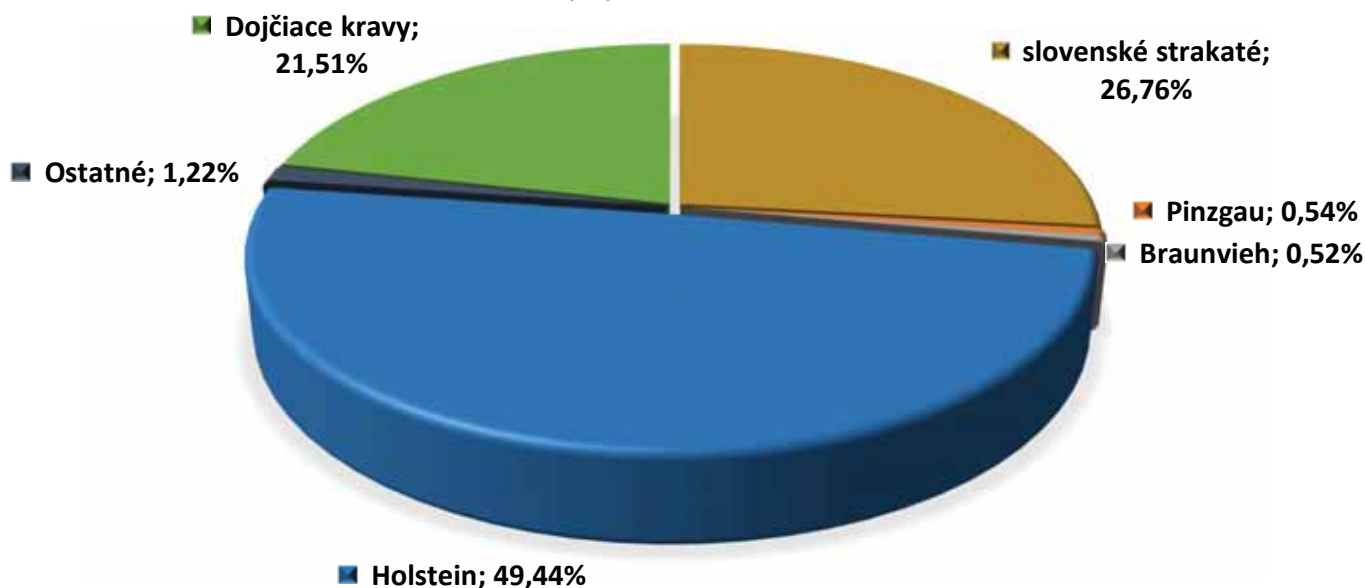
Graf 3 Porovnanie vývývoja produkcie na 1 laktačný deň NL

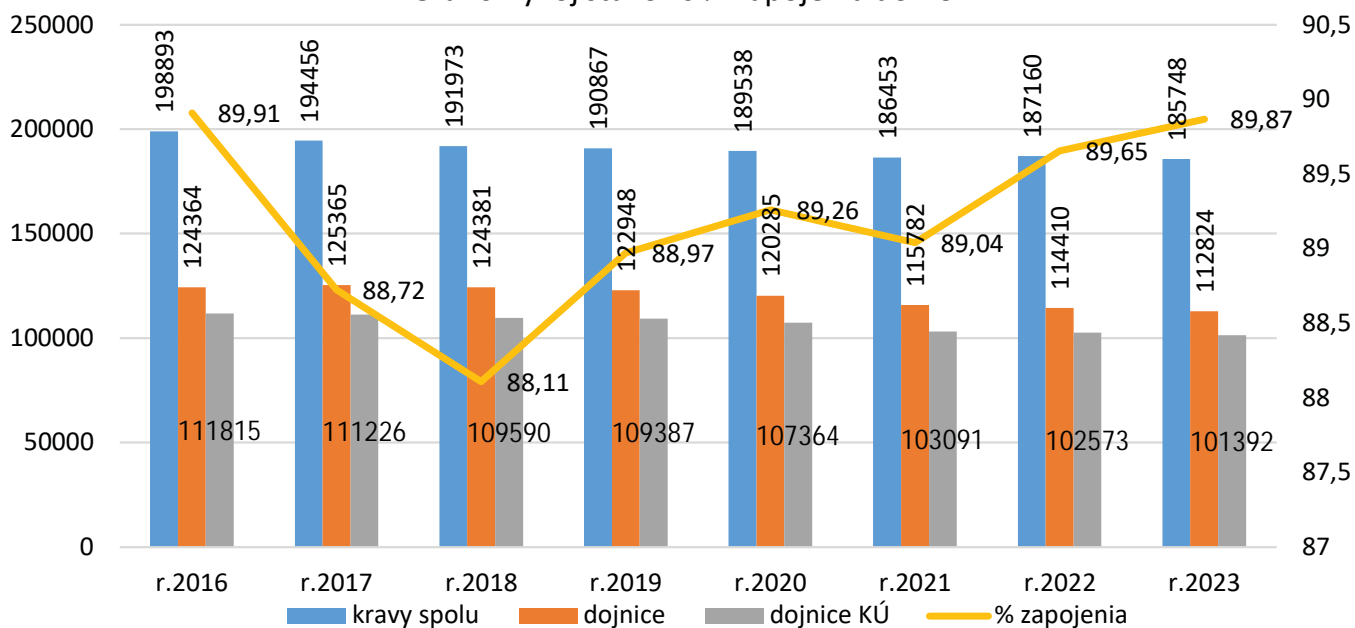
Graf 4 Zastúpenie NL u Slovenského strakatého plemena v roku 2023

Graf 5 Rozdelenie populácie kráv v KÚ k 31.12.2023

Graf 6 Vývoj stavov s % zapojenia do KÚ

Udalosti roku
2023

2. Národný šampionát – Simmental Cup 2023

Po úspešnom prvom ročníku Národného šampionátu, ktorý sa v roku 2022 konal v Nestville Parku v Hniezdom, sa podarilo usporiadať druhý ročník, ktorý sa presťahoval do Masarykovho dvora v obci Víglach-Pstruša. Geografická poloha, ale aj technické zázemie, ukázali, že výber miesta bol správny. Aj vďaka tomu bolo možné 21. septembra 2023 vidieť 42 špičkových dojníc s celého Slovenska. Funkcie rozhodcu sa ujal Ing. Pavel Král – riaditeľ Svazu chovateľů českého strakatého skotu.

Zvieratám kvalita nechýbala

V najpočetnejšej kategórii prvôtok rozhodcu najviac oslovila krava z RD Čereňany, ktorá tesne predstihla druhú najlepšiu z podniku ŽIAREC PD Tvrdošín. Tretia najlepšia prvôtka pochádzala z toho dňa veľmi

Ocenenie pre zúčastnených chovateľov.

Rozhodca Pavel Král z Českej republiky.

Pohľad na predvážiacu plochu.

Najlepší vodič Peter Jurík s trefou najlepšou prvôtkou z RD Čereňany.

Vítazná prvôtka z RD Čereňany.

Najlepšia krava v druhej laktácii z PD Senohrad.

Víťazka kategórie kráv v tretej laktácii z I. družstevnej – farma Sucháň.

úspešného RD Čereňany.

Medzi kravami v druhej laktácii sa presadila dojnica z PD Senohrad, nasledovaná rámcovou kravou zo ŽIAREC PD Tvrdošín. Tretie miesto získala krava z RD Čereňany.

V kategórii kráv v tretej laktácii v silnej konkurencii obsadila prvé miesto dojnica zo spoločnosti I. DRUŽSTEVNÁ, družstvo (farma Sucháň). Na druhom mieste skončila krava zo ŽIAREC PD Tvrdošín a tretia

priečka putovala do rúk chovateľom z PD Senohrad.

Medzi najstaršími kravami vo štvrtej a vyššej laktácii sa presadila tá najdlhovejšia. Populárna Bridžit z PD Senohrad si okrem toho odniesla aj Cenu profesora Pšenicu pre najdlhovejšie zviera výstavy. Druhou najlepšou bola kravička z Agrodružstva Bystré. Tretiu priečku si odniesli chovatelia z PD Nová Ľubovňa.

Novinkou bolo ocenenie najlepších kolekcii. Podmienkou bolo predviesť 3 kravy z jedného podniku, pričom aspoň jedna musela byť staršou kravou (na druhej a vyššej laktácii). Rozhodca z 9 prihlásených podnikov vybral tri najlepšie kolekcie, ktoré boli predvedené v predvádzacom "ringu". Cenu Ivana Bogdányiho pre najlepšiu kolekciu kráv si odniesli chovatelia zo ŽIAREC PD Tvrdošín. Druhá priečka sa ušla družstevníkom

Medzi najdlhovejšími kravami sa presadila Bridžit (svetlá farba) z PD Senohrad.

Cena Ivana Bogdányiho pre najlepšiu kolekciu putovala do ŽIAREC PD Tvrdošín.

Najlepšie vemenó výstavy z Tvrdošína.

Ocenenie kravy s najlepším vemenom zo ŽIAREC PD Tvrdošín.

Záverečné finále – ktorá bude šampiónka?

Rezervná šampiónka z I. družstevnej, družstvo.

z RD Čereňany. Tretiu priečku obsadilo Agrodružstvo Bystré.

Najlepšie vemenó z Tvrdošína, vícesampiónka zo Sucháňa, šampiónka z Čerenian

V záverečnom finále rozhodca ako prvý vybral kravu s najlepším vemenom. Bola ňou dojnica zo ŽIAREC PD Tvrdošín na tretej laktácii so vskutku excelentným vemenom. Táto krava bola zároveň ocenená aj ako Najkrajšie zviera výstavy. O tejto cene roz-

hodla redakcia časopisu Slovenský CHOV. Šampionát vyvrcholil výberom rezervnej šampiónky (vícesampiónky) a šampiónky. Málokedy sa stáva, aby mladšia krava vo finále predstihla staršiu. Tentokrát sa tak stalo a za šampiónku výstavy bola „zvolená“ víťazka kategórie prvôstok z RD Čereňany. Vícesampiónkou sa stala krava (víťazka "tretích laktácií") z I. družstevnej, družstvo. Rozhodca nezabudol ani na vodičov. Medzi mužmi bol najlepší Bc. Peter Jurík, ktorý excelentne predvádzal kravy z RD Čereňany.

Medzi ženami sa rozhodcovi najviac páčila práca Ing. Lucie Chadimovej z PD Kozárovce.

Naša vďaka patrí predovšetkým chovateľom za perfektné zvieratá a vynikajúce predvedenie. Ďalej ďakujeme sponzorom, hostiteľovi z Masarykovho dvora a žiakom SOŠ Pod Bánošom z Banskej Bystrice za pomoc s organizáciou výstavy. No a v neposlednom rade ďakujeme Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Foto: Martina Sasáková

Moment, keď sa šampiónkou stala prvôstka z Čerenian.

Záverečné fotenie so šampiónkou.

Najlepší vodiči – Peter Jurík a Lucie Chadimová.

Šampiónka a zároveň najlepšia prvôstka z RD Čereňany.

Tabuľka: Výsledková listina - 2. Národný šampionát – Simmental Cup 2023.

Poradie	Číslo katalógu	Číslo zvierata	Podnik	Otec
---------	----------------	----------------	--------	------

Kravy – I. laktácia

1.	2	SK000813499000	RD Čereňany	HERZPOCHEN-ET (HRA-006)
2.	8	SK000813336349	ŽIAREC PD Tvrdošín	SUNRISE (SYS-001)
3.	1	SK000813498992	RD Čereňany	HERZPOCHEN-ET (HRA-006)

Kravy – II. laktácia

1.	27	SK000813317183	PD Senohrad	LANSIDE-ET (WST-001)
2.	26	SK000813336014	ŽIAREC PD Tvrdošín	HELD-ET (HRA-005)
3.	22	SK000813320090	RD Čereňany	HERZPOCHEN-ET (HRA-006)

Kravy – III. laktácia

1.	35	SK000813157639	I.DRUŽSTEVNÁ, družstvo	ELRMOR (ERT-503)
2.	33	SK000812977853	ŽIAREC PD Tvrdošín	HUTMAN (HRA-003)
3.	34	SK000813131987	PD Senohrad	WALFRIED (HW-048)

Kravy – IV. a vyššia laktácia

1.	40	SK000812455157	PD Senohrad	WALDHOER-ET (HW-035)
2.	42	SK000812598864	Agrodružstvo Bystré	GS ECHT (ERT-002)
3.	41	SK000812715796	PD Nová Ľubovňa	PERON (PLI-009)

Cena profesora Pšenicu pre najdlhovejšie zviera výstavy

1.	40	SK000812455157	PD Senohrad	WALDHOER-ET (HW-035)
----	----	----------------	-------------	----------------------

Najkrajšie zviera výstavy (udelené redakciou časopisu Slovenský CHOV)

1.	33	SK000812977853	ŽIAREC PD Tvrdošín	HUTMAN (HRA-003)
----	----	----------------	--------------------	------------------

Krava s najlepším vemenom

1.	33	SK000812977853	ŽIAREC PD Tvrdošín	HUTMAN (HRA-003)
----	----	----------------	--------------------	------------------

Rezervná šampiónka (vicešampiónka)

1.	35	SK000813157639	I.DRUŽSTEVNÁ, družstvo	ELRMOR (ERT-503)
----	----	----------------	------------------------	------------------

Šampiónka

1.	2	SK000813499000	RD Čereňany	HERZPOCHEN-ET (HRA-006)
----	---	----------------	-------------	-------------------------

Cena Ivana Bogdányiho pre najlepšiu kolekciu kráv

1.	ŽIAREC PD Tvrdošín			
2.	RD Čereňany			
3.	Agrodružstvo Bystré			

Najlepší vodič

Najlepšia vodička

Bc. Peter Jurík

Ing. Lucie Chadimová

Predstavujeme šampiónku

Presne týždeň po skončení výstavy sme sa vybrali do RD Čereňany, aby sme vykonali fotenie šampiónky Národného šampionátu – Simmental Cup. Fotenie mala pod palcom profesionálka z ČR Martina Sasáková. Podľa jej slov, takéto profesionálne fotenie bežne trvá 1 až 2 hodiny. Čerenianska šampiónka bola pripravená. Jej tím ju vykúpil a deň pred akciou jej bolo ešte „prestrihnuté“ vemeno. Za ideálne miesto budúceho reprezentatívneho záberu vybrala fotografka pole len kúsok od farmy, kde bola čerstvo zasiata ozimina. Zviera bez problémov zastalo, vystúpilo na pripravený stupienok. Pri každej nohe stále jedna osoba, ktorá na pokyn fotografky „napasovala“ končatiny do potrebnej polohy. Potom všetci odstúpili, krava vypla uši a cvak... Asi desať minút a bolo po všetkom. Pod-

ľa slov Martiny Sasáковой je takéto rýchle a bezproblémové fotografovanie vsutku výnimočné.

Naspäť k víťaznému zvieratu. Dojnica číslo SK000813499000 sa narodila 13. 3. 2021 na Rolníckom družstve v Čereňanoch. Jej otcom je nemecký býk HERZPOCHEN (HRA-006), ktorý bol u nás pomere intenzívne využívaný. Materským otcom je býk DAILY (DLL-001), známy hlavne kvalitou vemien svojich dcér. Prvýkrát sa otelila 18. 3. 2023, pričom jej prvým potomkom bol býček po WINTERTRAUMovi (WBR-005). Keďže po otelení zostala telná hned po prvej inseminácii, za 265 dní prvej laktácie nadojila 7203 kg mlieka (4,95 % tuk, 3,58 % bielkoviny). Ako prvôtka bola hodnotená bonitérom ZCHSSD s nasledujúcim výsledkom: rámec 85, osvalenie

81, končatiny 85, vemeno 87. Druhýkrát sa otelila 19. 2. 2024 a mala jalovičku po býkovi WARLOCK (WLE-018). V prebiehajúcej druhej laktácii stihla za 73 dní nadojiť 3078 kg mlieka (4,47 % tuk, 3,57 % bielkoviny). Jej aktuálne kontrolné nádoje sú veľmi pekné, pričom vyzdvihnúť treba aj nízky obsah somatických buniek – 45 kg prvé meranie (PSB 22 tis.), 38,1 kg druhé meranie (PSB 31 tis.). Prvého apríla tohto roku už bola prvýkrát inseminovaná. Tentokrát sa jej partnerom stal býk WIN AGAIN (WLB-007). Po aprílovom výpočte má veľmi peknú hodnotu indexu mliekovej úžitkovosti MW na úrovni 110. Skrátka kludné, bezproblémové zviera, ktoré je snom každého chovateľa.

Foto: Martina Sasáková

Šampiónka a jej hrdý tím (zľava: Ing. Roman Poliak, Denis Šútor, Tomáš Gatiaľ a hlavná zootechnička Ing. Zuzana Pavlíková).

Agrokomplex 2023

V dňoch 17. až 20. augusta 2023 zväz zabezpečil kolekciu zvierat slovenského strakatého plemena v rámci Národnej výstavy HZ na Agrokomplexe v Nitre. Hodnotenie zvierat mala na starosti *Ing. Klára Kovárová* - zootechnička PD Senohrad. Bola tak prvou ženou v histórii, ktorá rozhodovala výstavu HD na Slovensku.

Ako najlepšiu jalovicu vybrala zvierka z PD Kozárovce po býkovi DAILY (DLL-001). Najlepšou prvôstkou sa stala krava z PD vo Vrábľoch po býkovi HURLY (HUC-006). Táto plemennica bola ocenená aj titulom krava s najlepším vemenom. Najlepšou staršou kravou a zároveň šampiónkou výstavy sa stala dojnica z PD Mestečko po býko-

vi ZOMBIE (ZAR-003). Jej predvádzajúci *Bc. Jozef Buday* bol rozhodkyňou ocenený titulom najlepší vodič výstavy. Najlepšiu kolekciu jalovičiek priviezli do Nitry chovatelia z PD Kozárovce. Všetkým zúčastneným chceme vysloviť našu úprimnú vďaku za pomoc pri realizácii výstavy.

Foto: Magdaléna Pavlík Slížová

Tabuľka: Výsledková listina – Národná výstava HZ – Agrokomplex 2023 Nitra.

Poradie	Číslo katalogu	Číslo zvierata	Podnik	Otec
Vysokotelné jalovice				
1.	1	SK000813516471	PD Kozárovce	DAILY (DLL-001)
2.	2	SK000813516508	PD Kozárovce	MIVEN (MMT-002)
3.	3	SK000813568289	PD Lieskovec	PROVAL (PLI-010)
Kravy – I. laktácia				
1.	8	SK000813392571	PD vo Vrábľoch	HURLY-ET (HUC-006)
2.	5	SK000813315284	PD Kozárovce	PERWAL (PLI-528)
3.	7	SK000813287229	PD Mestečko	ZOMBIE *TA (ZAR-003)
Kravy – II. a ďalšie laktácie				
1.	13	SK000813042480	PD Mestečko	ZOMBIE *TA (ZAR-003)
2.	10	SK000813315132	PD Kozárovce	WORTON (WBR-002)
3.	9	SK000812679673	PD Kozárovce	EVEREST-ET (EGE-015)
Krava s najlepším vemenom				
1.	8	SK000813392571	PD vo Vrábľoch	HURLY-ET (HUC-006)
Šampiónka				
1.	13	SK000813042480	PD Mestečko	ZOMBIE *TA (ZAR-003)
Plemenný býk				
1.	24	AT000654436574	SBS a.s. Banská Bystrica	Meno: SPIRIT (SEG-002)
Kolekcie jalovičiek				
1.	PD Kozárovce			
2.	PD vo Vrábľoch			
Najlepší vodič				
Bc. Jozef Buday (PD Mestečko)				

Najlepšia jalovica z PD Kozárovce.

Vítazná prvôstka a krava s najlepším vemenom z PD vo Vrábľoch.

Šampiónka z PD Mestečko.

Prvýkrát na Slovensku rozhodovala žena – Ing. Klára Kovárová (v klobúku).

Kolekcia kráv z PD Mestečko.

Pohľad na predvádzaciu plochu.

Šampiónka bola vskutku temperamentná.

Stretnutie bonitérov z Česka a Slovenska na Orave

Bonitéri strakatého dobytku sa stretávajú každý rok v niektorej z európskych krajín, aby spoločne diskutovali aktuálne otázky hodnotenia exteriéru strakatého plemena. Keďže medzi Českom a Slovenskom fungujú dlhodobo nadštandardné vzťahy, rozhodli sme sa usporiadať interné stretnutie bonitérov našich dvoch republík. S myšlienkou prišla Ing. Blanka Dřížhalová, šéfká českých bonitérov, a náš zväz túto myšlienku podporil, takže prvé česko-slovenské stretnutie sa uskutočnilo 22. až 23. júna 2023 na Orave. Hostiteľským podnikom bol ŽIAREC PD Tvrdošín, kde sme vykonali praktické hodnotenie zvierat. Tvrdošínskym poľnohospodárom veľmi pekne ďakujeme za vytvorené podmienky aj príjemné prostredie, spojené s bohatým občerstvením. Na konci dňa sme mali možnosť navštíviť tradičný salaš v blízkosti Oravíc, kde sme mohli ochutnať špeciality z ovčieho mlieka. Na druhý deň sme navštívili Oravskú priehradu a prezreli sme si Slanický ostrov. Stretnutie sa nieslo vo veľmi príjemnej, priateľskej atmosfére.

Diskusia v maštali.

Účastníci stretnutia – zľava: Luboš Novotný (ČR), Jaroslav Ševčík (ČR), Ivan Pavlík (SR), Blanka Dřížhalová (ČR), Matúš Kohút (SR), Ladislav Prášil (ČR).

Zaradenie Slovenska do spoločného odhadu plemenných hodnôt pre ukazovatele exteriéru, dlhovekosti a plodnosti

Slovensko je už od roku 2019 pri strakatom plemene zaradené do spoločného odhadu plemenných hodnôt pre ukazovatele mliekovej úžitkovosti a od roku 2020 sú do spoločného hodnotenia zahrnuté aj slovenské údaje o počte somatických buniek. Od decembra 2023 boli podkladové údaje zo Slovenska zahrnuté aj do spoločného odhadu plemenných hodnôt pre ukazovatele exteriéru, dlhovekosti a plodnosti.

V prípade ukazovateľov exteriéru bolo do spoločného odhadu plemenných hodnôt zahrnutých 13 000 záznamov z hodnotenia exteriéru, čo predstavuje podiel 0,6 % z celkového súboru údajov. Do odhadu plemenných hodnôt pre dlhovekosť boli do výpočtu zahrnuté údaje približne od 300 000 kráv plemena fleckvieh zo Slovenska (2,5 %

všetkých údajov), zatiaľ čo pre hodnotenie plodnosti bolo použitých približne 130 000 záznamov (0,4 % z celkového počtu hodnotených dojníc). V prípade hodnotenia plodnosti boli do výpočtov zahrnuté podkladové údaje týchto ukazovateľov - non return test, insemináčny interval a „čas oneskorenia“, ktorý predstavuje počet dní od 1. inseminácie do zistenia teľnosti. Pre potreby odhadu plemenných hodnôt však neboli dodané žiadne údaje o zdravotnom stave (poruchy plodnosti, cysty a pod.).

Pri všetkých troch znakoch nie je genetický trend ovplyvnený nízkym počtom podkladových údajov (záznamov) a vplyv na plemenné hodnoty býkov DE/AT/CZ je veľmi malý. Korelácie dosahujú úroveň nad 0,99 a významnejšie zmeny plemenných hodnôt

sú len pri jednotlivých býkoch s vyšším počtom údajov zo Slovenska.

Momentálne je potrebné doriešiť genetické hodnotenie pre ukazovatele mäsovej úžitkovosti. Tým by sa Slovensko stalo ďalšou krajinou, ktorá kompletne vstúpila do spoločného genetického hodnotenia s krajinami Nemecko, Rakúsko a Česko. Veríme, že sa tento cieľ podarí naplniť. Pre slovenských chovateľov to prinesie mnoho výhod. Za doterajšiu prácu treba poďakovať Plemenárskym službám SR, pracovníkom zväzu, ale aj našim českým priateľom za pomoc pri vyjednávaní na medzinárodnej úrovni.

prof. Ing. Peter Strapák, PhD.

Slovenská poľnohospodárska univerzita
v Nitre

Nové šlachtitelské chovy

V zmysle príslušnej legislatívy došlo na konci roku 2023 a v apríli 2024 k uznaniu dvoch nových šľachtiteľských chovov. Radi by sme vám ich teraz stručne predstavili.

Lesy Slovenskej republiky, š. p., Odštepny závod Ulič

V najvýchodnejšom cípe našej republiky, v Národnom parku Poloniny, hospodári Odštepny závod Ulič, ktorý organizačne patrí štátnemu podniku Lesy SR. V minulosti bol známy aj ako Lesopolnohospodársky majetok Ulič, no v rámci reštrukturalizácie sa od 1. 1. 2023 začlenil pod „krídla“ štátnych lesníkov. Hospodári vo veľmi náročných podmienkach, pričom okrem lesnej prevádzky sa venuje aj poľnohospodárskej výrobe. Z 1 500 ha pôdy je len 319 ha ornej, ktorá slúži takmer výlučne pre produkciu krmovín. Keďže väčšinu obhospodarovanej plochy tvoria lúky a pasienky, samozrejmosťou je chov hovädzieho do-

bytka. V Uliči sa dlhodobo venujú poctivej plemenárskej práci, a tak priznanie štatútu šľachtiteľského chovu bolo len logickým vyústením snahy manažmentu podniku, v ktorom má poľnohospodársku výrobu „pod palcom“ Ing. Jana Karnayová.

Úžitkovosť strakatých kráv v Uliči je na permanentnom vzostupe. Veľký podiel na tom má aj modernizácia strediska, na ktorom popri rekonštrukcii pôvodných objektov, vyrástli aj nové, moderné stavby. Ide predovšetkým o nový telatník, pôrodnicu a maštal pre 100 dojníc. V záverečnej fáze modernizácie prešiel rekonštrukciou aj objekt pre ustajnenie jalovíc. V Uliči investovali aj do spracovania hnojovice, takže získaný separát je základom podstielky pre všetky kategórie zvierat. Momentálne vlastní podnik spolu 352 dojníc slovenského strakatého plemena, z ktorých je väčšina (275) ustajnená na farme Ulič. Zvyšných 77 kráv sa nachádza v stredisku Zboj, na ktorom sa zvieratá vo vegetačnom období pasú.

Úžitkovosť kráv vybraných do šľachtiteľského chovu bola v čase uznávania 8 678 kg mlieka s obsahom 3,85 % tuku a 3,47

bielkovín. Uspokojivá bola aj dĺžka medziobdobia s hodnotou 380 dní. Samozrejmosťou je výkon lineárneho hodnotenia exteriéru v stáde. Za rok 2023 dosiahlo 62 hodnotených prvostok priemernú známku za vemenú na úrovni 81,08 bodov, čo bola druhá najvyššia hodnota zo všetkých stád na Slovensku.

Stádo šľachtiteľského chovu tvorí aktuálne 94 dojníc, medzi ktorými prevláda potomstvo po býkoch PERON (PLI-009), GS OHELLO (HUS-010) a HARIBO-ET (HRA-001). Medzi jalovicami, ktoré sa zapájajú do reprodukcie, dominujú dcéry býkov GS JEDERMANN (JAN-001), JHB TURBON (HUC-008) a HERALD (HRA-014). Medzi mladšími jalovičkami majú najväčší podiel dcéry po otcoch GS WINTEN (WLE-020), GS HOERI (HUC-010) a WINTERTRAUM (WBR-005). Snahou vedenia podniku je využívať najkvalitnejšie býky, ktoré sú na Slovensku dostupné. Aj to vytvára predpoklady pre ďalšie napredovanie chovu. Kolektívu pracovníkov Odštepneho závodu Ulič želáme veľa úspechov a radosti z vykonanej práce.

Jeden z moderných ustajňovacích objektov pre dojnice.

Jalovičkám je v novom telatníku dobre.

Pohľad do novej pôrodnice.

Uznávanie šľachtiteľského chovu (29. 11. 2023).

Časť rodiny kravy č. 812416603 (vpravo) – 6. laktácia (max. 2.: 11 537 kg mlieka); vľavo dcéra v 4. laktácii (max. 1. 10 701 kg mlieka).

Poľnohospodárske družstvo podielnikov Kežmarok

Len pár desiatok metrov od areálu kežmarskej mliekarny sa nachádza hospodársky dvor PDP Kežmarok. Tradičný poľnohospodársky podnik hospodári na 1350 ha ornej pôdy a 700 ha trvalých trávnych porastov. Nadmorská výška obhospodarovateľných pozemkov sa pohybuje medzi 620 až 730 m n. m. Z komerčných plodín pestujú predovšetkým ozimnú pšenicu, jačmeň jarný a repku olejnú. Na ornej pôde však vo veľkej miere dorábajú aj krmoviny pre viac ako tisíc jedincov hovädzieho dobytku. Ide predovšetkým o kukuricu na siláž, lupinu úzkolistú a ďatelinu lúčnu. Chov dobytku prebieha na troch farmách. V Kežmarku majú svoj „domov“ dojnice, telatá a mladšie jalovičky. Na farme v Stráňach pod Tatrami zimujú dojčiacie kravy, ktoré v lete spásajú plochy neďalekých Vojenských lesov a majetkov. Na dvore v Zalubici zimujú jalovice, ktoré sa v lete, pochopiteľne, pasú. Hlavným zameraním podniku je výroba surového kravského mlieka. Vedenie družstva, na čele s predsedom Ing. Vladimírom Baranom a hlavným zooteknikom Ing. Marekom Benčom, si dalo za cieľ navýšiť nielen produkciu mlieka, ale aj počet chovaných kráv. Kým v roku 2015 chovali v priemere 282 dojníc s úžitkovosťou na úrovni 4996 kg mlieka, v roku 2023 sa počet dojníc pohyboval na úrovni 382, s priemernou úžitkovosťou 8362 kg mlieka (4,02 % tuku a 3,60 % bielkovín). Aktuálne sa na stredisku Kežmarok chová 423 dojníc. Ich momentálna úžitkovosť atakuje 9 tisíc kg mlieka za normovanú laktáciu (8943 kg mlieka; 3,96 % tuku; 3,57 % bielkovín).

V Kežmarku investovali do chovu dobytku nemálo finančných prostriedkov. Okrem novej maštale pre dojnice, treba spomenúť aj investície do mladého dobytku, či nákup modernej kliečky na ošetrovanie paznechtov. V ostatných rokoch sa vydali aj cestou

Účastníci uznávacieho pokračovania na PDP Kežmarok (25.4.2024).

Budúcnosť stáda – mladé jalovičky.

genomickej selekcie. Aktuálne všetky jalovičky testujú. Pre zaujímavosť uvádzame, že pri počítačom hodnotení bol priemerný GZW jalovic na úrovni 107 (maximum 114, minimum 101). Podľa posledných výpočtov dosiahla „najčerstvejšia várka“ jalovičiek priemerný GZW 113 (maximum 126, minimum 107). Ešte markantnejší rozdiel vidieť v priemerných plemenných hodnotách pre produkciu mlieka (+99 kg mlieka verus +235 kg mlieka). Výrazne sa zlepšila aj priemerná plemenná hodnota znakov vemena (97, resp. 110). Jalovice, ktoré nevyhovujú stanoveným selekčným kritériám, sú inseminované spermou býkov plemena belgické modré (vrátane využitia heterospermy), najnovšie aj plemena charolais s dvojitým osvalením.

V stáde kráv momentálne prevládajú dcéry montbeliarskych býkov GALILEO (RHM-009), CRASAT (CIL-008), MAULEON JB (GRO-001) a fleckvieh býka GS OTHELLO (HUS-010). Medzi staršími jalovicami dominujú dcéry býkov WAVE-ET (WLE-013), MERCEDES Pp* (MMT-006) a ROLLER (WLB-506). Medzi mladšími jalovičkami má najväčšie zastúpenie potomstvo býkov HOKUSPOKUS-ET (HUC-009), WARLOCK-ET (WLE-018), MAKAY-ET (MMT-008) a WALKES Pp* (WLE-017).

V Kežmarku sú vytvorené optimálne podmienky pre ďalšie napredovanie chovu. Sympatickému vedeniu družstva budeme držať palce, aby sa ich vízie naplnili.

Foto: archív ZCHSSD

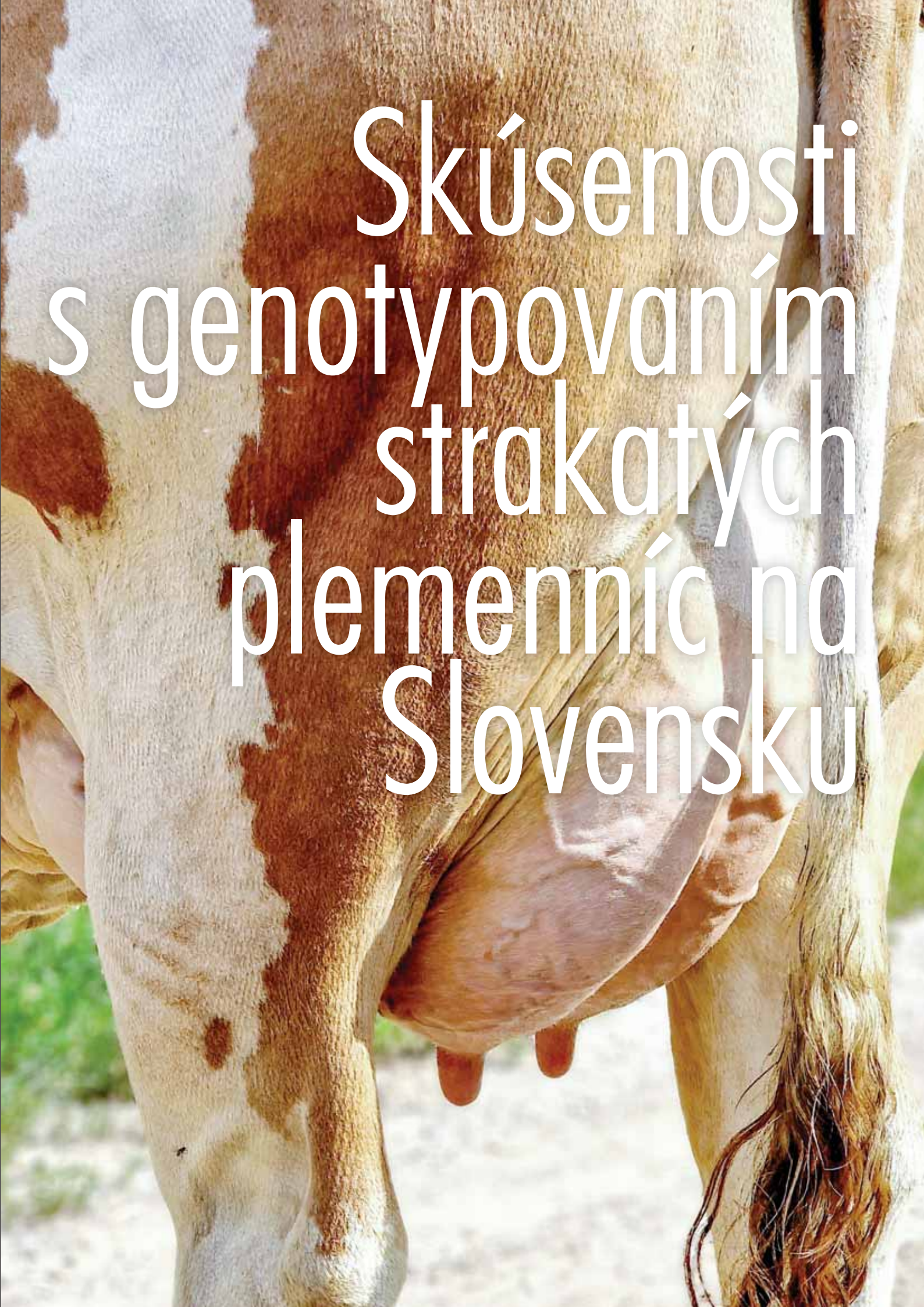
Pohľad na stádo dojnic.

Krava s najvyššou úžitkovosťou – 3. laktácia: 14 007 kg mlieka.

Originálny darček pre hostí uznávania šľachtiteľského chovu.

A close-up photograph of a cow's hindquarters and udder. The cow has a distinctive coat with large, irregular patches of brown and white. The udder is visible in the lower center, and the tail with its hair is on the right. The background is a blurred outdoor setting with green grass and a light-colored ground.

Skúsenosti s genotypovaním strakatých plemenníc na Slovensku

Genomická selekcia prináša svoje ovocie aj u nás

V decembri 2021 boli publikované prvé plemenné hodnoty slovenských plemenníc genotypovaných v spolupráci s CRV na spoločnej báze DAC (Nemecko – Rakúsko – Česko). Z prvého slovenského podniku, ktorý sa do genomiky zapojil (RD Čereňany), máme už výsledky 76 otelených plemenníc, ktoré na fenotype potvrdzujú genomické predpoklady. Genotypované jalovice boli rozdelené podľa plemenných hodnôt do troch skupín: 25 % plemenníc s najnižšou PH mliečnej produkcie, 25 % s najvyššou PH mliečnej produkcie a zvyšok stáda. Sledovali sme mliečnu produkciu na 1. laktáciách skupín s najvyššou a najnižšou plemennou hodnotou tohoto znaku pri prvom odhade. Plemennice s najnižšou plemennou hodnotou nadajili v priemere 7276 kg mlieka v prvej laktácii. Plemennice, ktoré boli ako jalovice zaradené do skupiny s najvyššou plemennou hodnotou, nadajili v 1. laktácii 8748 kg mlieka

Profil plemenných hodnôt jalovice s najvyšším gGZW na Slovensku (DAC apríl 2024).

Ušné číslo	SK000813846957	Narodená	06.08.2023
Chovateľ	RD Čereňany	Otec	GS WINTEN
GZW	140	MW	128
FW	108	FIT	118
Mlieko kg	+1016	Tuk %	+0,01
Bielkoviny %	-0,01	Dlhovekosť	119
Perzistencia	106	Plodnosť	118
Somatické bunky	118	Dojitelnosť	130
Telenie	100	KGW	98
Rámec	98	Osvalenie	91
Končatiny	102	Vemeno	102

(+1472 kg oproti najhoršej skupine). Tieto výsledky kopírujú skúsenosti, ktoré máme z českých chovov, kde sú rozdiely skupín podľa plemenných hodnôt potvrdené na podstatne väčšom počte kráv. Obdobné výsledky vykazujú aj ďalšie znaky, ktoré u plemenníc plemena fleckvieh sledujeme. Ekonomicky dôležitým znakom je napríklad

obsah somatických buniek alebo plodnosť plemenníc. Genomické plemenné hodnoty je dôležité využívať v každodennej práci so stádom. Mnoho chovateľov podľa nich podstatne presnejšie selektuje jalovice na predaj. Najlepšie jalovice sú aj pri strakatom plemene pripúšťané sexovanými ID tak, aby sa zvýšila šanca dostať do stáda

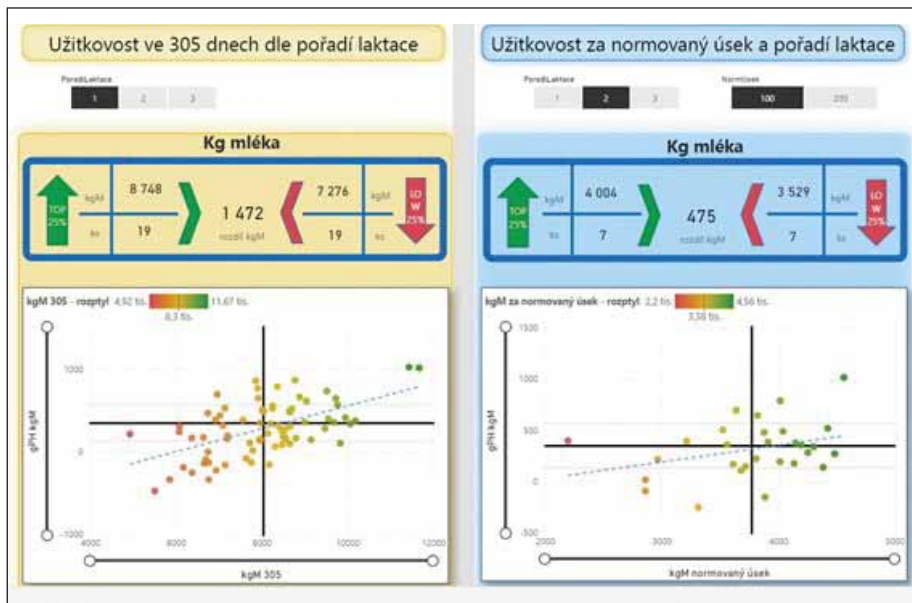

Jalovica z RD Čereňany s aktuálnym GZW 140. (Foto: Zuzana Pavlíková).

samičie potomstvo najhodnotnejších zvierat. Kvalitatívne sa tak môžeme dostať na podstatne vyššiu genetickú úroveň stáda za výrazne kratšiu dobu. Veľmi dôležitý je pritom správne stanovený chovný cieľ, ktorým sa chovatelia pri výbere plemenníc riadia. Tento cieľ môže byť v rôznych chovoch odlišný, mal by ale vždy zahŕňať ekonomicky významné ukazovatele daného chovu. Dalším pozitívom znalosti genetického založenia plemenníc je podstatne presnejšia tvorba individuálneho príparovacieho plánu. Spoločnosť CRV ponúka špičkový príparovací program Sirematch, ktorý buduje uniformné stádo podľa požiadaviek chovateľa. Dáva možnosť pracovať s býkmi podľa výberu chovateľa alebo ponúknuť vhodné býky a navrhnúť optimálnu kombináciu u kráv a jalovíc. S narastajúcim počtom genotypovaných plemenníc sa zvyšuje množstvo informácií o pôvode. Ručné opravy zistených sporných pôvodov sú náročné, ale nevyhnutné pre správne fungovanie odhadu plemenných hodnôt a ich využitie pri riadení stáda. Vzhľadom na frekvenciu výpočtu plemenných hodnôt, by bolo dobré aj databázu slovenských pôvodov aktualizovať v spoločnej báze DAC 1x mesačne. Určite aj preto, že slovenská populácia doposiaľ genotypovaných strakatých plemenníc, je na veľmi dobrej úrovni! Už vlni sme vás informovali o špičkovej dcére býka Wintertraum narodeney v roku 2022. Na Slovensku bola genotypovaná taktiež vynikajúca dcera býka Winten narodená v roku 2023. Z 505 genotypovaných dcér tohto býka je s GZW 140 druhou najlepšou. Zavedenie nových poznatkov a programov do chovu hovädzieho dobytku je dôležitou investíciou, ktorá bude stále viac odlišovať a posilňovať progresívne chovy.

Ing. Danuše Kolářová
CRV Česká republika

Bude to už 20 rokov, čo sme v šľachtení hovädzieho dobytku začali v inseminácii používať býky s novým statusom „GENOMICKEĎ“. Už to neboli testáčne býky a ešte stále to neboli býky preverené. Dnes je jasné, že vývoj v šľachtení bol stanovený správne. Aktuálne v inseminácii používame takmer 90 % genomických býkov. Tu je treba pripomenúť, že je dôležité sledovať spoľahlivosť genomických plemenných hodnôt. Pri spoľahlivosti 80-82 % ide takmer na istotu. Väčšina chovateľov sa pri výbere býkov pre svoje stáda orientuje podľa plemenných hodnôt býka. Ako ale vybrať tie najvhodnejšie jalovice? Podľa rodokmeňa? Tu je spoľahlivosť maximálne 35 %. Postačuje Vám to? Alebo podľa produkcie rodičov? Spoľahlivosť je 55 %. Pri oboch spôsoboch je to, ako by sme selektovali jalovice po tme. Stále ale existuje efektívnejší spôsob, ako vybrať jalovice do svojho stáda. Na základe genomických hodnôt sme na úrovni 80 – 82 %. Dnes neexistuje presnejšia metó-

Rozdiely v produkcii mlieka najlepších a najhorších zvierat z hľadiska genomických plemenných hodnôt (vľavo prvá laktácia 305 dní, vpravo 2. laktácia 100 dní).

PodnikNázev
RD Čereňany

HERDOPTIMIZER

Rozdiel medzi skupinou 25% najlepších a 25% nejhorších prvotiek dle jednotlivých znakov

	kg mlieka	kg tuku	kg bielkovín	nádoj kg/den	Počet...
1. normovaná laktácia	1 472	87	52	4,8	76
Normovaný úsek - 100 dní	251	17	7	2,5	55
Normovaný úsek - 200 dní	1026	70	26	5,1	55

Rozdiely v produkcii mlieka najlepších a najhorších zvierat z hľadiska genomických plemenných hodnôt (vľavo prvá laktácia 305 dní, vpravo 2. laktácia 100 dní).

da výberu, ktorá by nám vniesla viac svetla do nášho rozhodnutia.

CRV ročne genomuje v Čechách a na Slovensku takmer 20 000 zvierat. Každý ďalší výsledok nás len utvrdzuje v správnosti výberu jalovíc na základe genomickej hodnoty. Môžeme to potvrdiť na príklade RD Čereňany, ktoré sa do výberu jalovíc pre ďalší chov na základe genomickej hodnoty rozhodlo ako prvý podnik na Slovensku. Na obrázkoch je vidieť rozdiel v produkcii mlieka medzi najlepšími 25 % zvierat, ktoré uzavreli prvú laktáciu a najslabšími 25 % zvierat. Predispozíciu k produkcii mlieka sme odhalili genetickým testom u jalovíc, ešte pred insemináciou. Rozdiel v produkcii mlieka medzi týmito skupinami je 1472 kg mlieka za 305 dní! Rozdiel v užitočnosti na druhých laktáciách je za prvých 100 dní neuvěřiteľných 475 kg mlieka.

Ďalšie chovy, ktoré začali v šľachtení svojich stád využívať genomické rozborov svojich plemenníc, sú napr. PDP Kežmarok, Agrodužstvo Bystré, VKM Necpaly, Agrofarma-K, s. r. o. Medzany, PORS, s. r. o. Osla-

ny a TOMAK, s. r. o. Podolíneč.

Chovatelia v susedných Čechách sa práci s genomickými hodnotami vo svojich stádach venujú už dlhšiu dobu. Intenzívnejšie využívanie jasne dokumentujú aj zistené čísla. Tak napr. počet jalovíc v Česku s gGZW nad 140 je 15, na Slovensku 2. Jedna jalovica žije na RD Čereňany a druhá v spoločnosti VKM Necpaly. Počet kráv s hodnotou nad 134 g GZW je v CZ 13, na Slovensku 0.

Neočakávaným odhalením pri stanovení genomickej hodnoty je množstvo chybných pôvodov. Celkom 14 % uvedených pôvodov je nesúhlasných na základe testov DNA. Výhodou je, že nám laboratórium nielenže dokáže túto chybu odhaliť, ale aj navrhnúť opravu. Dôležitým znakom je aj bezrohosť. Pri stanovovaní sme sa z PP homozygotom, zatiaľ, nestretli. Heterozygotné založenie Pp sme detegovali celkom 58krát. Zhrnutie najdôležitejších hodnôt prikladáme v tabuľke.

Ing. Vladimír Rychtářech
CRV SK, s. r. o. Bánovce nad Bebravou

Východné Slovensko ako líder využívania genomiky u nás

Genomická selekcia je realitou v šľachtení strakatého dobytku už viac ako 15 rokov. V poslednom období výrazne stúpol počet genomovaných zvierat, hlavne kráv a jalovic, čo podstatne zvýšilo spoľahlivosť takto odhadovaných plemenných hodnôt. K zvýšeniu spoľahlivosti prispelo aj zavedenie jednodukrovej metódy výpočtu. Progresívni chovatelia na Slovensku nechcú zaostávať za vyspelým svetom, a tak záujem o genomiku stúpa.

Naša spoločnosť nadviazala spoluprácu s viacerými poľnohospodármi, ktorí vstúpili do „sveta“ genomiky a v ich stádach vykonávame odber vzoriek, ktoré sú zasielané na ďalšie spracovanie do Českej republiky. Následne je izolovaná DNA prenesená na čipy, ktoré sa expedujú do Grubu v Nemecku, kde prebieha samotné genomovanie („prečítanie“ jednotlivých SNP v DNA), spojené s výpočtom plemenných hodnôt. Tie sa vracajú naspäť k chovateľom, ktorí na základe týchto dát selektujú svoje zvieratá. V ďalšom kroku ponúkame chovateľom príparovací program BioBull, v ktorom pracujeme aj s genomickými údajmi. Chovatelia si zvolia kritériá pre jednotlivé úžitkové znaky, na základe čoho program vyberie optimálne býky na pripúšťanie v ich stáde. Samozrejme softvér vypočíta aj optimálne spojenia medzi vybranými býkmi a jednotlivými kravami či jalovicami v stáde. Chovateľ tak dostáva individuálny príparovací plán „šitý“ na mieru, rešpektujúci odlišné požiadavky jednotlivých farmárov na plemenné býky.

Naším cieľom je, aby sa získané genomické údaje čo najviac využili v prospech chovateľa. Na základe stanovených kritérií si chovatelia vyberajú najlepšie jalovičky pre obnovu svojho stáda. Na ich pripúšťanie ponúkame spermou najlepších svetových býkov, ako aj sexované inseminačné dávky. Naopak „genomicky“ najslabšie zvieratá je možné inseminovať spermou býkov mäsových plemien, alebo aj býkmi strakatého plemena s veľmi dobrou mäsovou úžitkovosťou. Na základe týchto údajov sa vie chovateľ lepšie rozhodnúť, ktoré zvieratá ponúkne na predaj, a ktoré v žiadnom prípade nepredá. Veríme, že využívanie genomickej selekcie prispieje k rýchlejšiemu napredovaniu chovateľov, ktorí tak získajú výrazný „náskok“ na ceste k ekonomicky najefektívnejšiemu stádu. K takýmto chovateľom už teraz určite radíme PD SEKČOV Tulčik, Agrodružstvo Bystré, PDP Kežmarok, Družstvo Letanovce, PD Paňovce, Lesy SR,

Jalovica z Agrodružstva Bystré s GZW 130 (otec: HUTMAN HRA-003).

OZ Ulič, Agrofarmu-K, s. r. o. Medzany, TOMAK, s. r. o. Podolíneč, POD Vehec či PDP Sedlice. Sme presvedčení, že tento zoznam sa bude ďalej rozširovať.

Za pár rokov spolupráce s chovateľmi v oblasti genomiky sa nám podarilo nájsť viacero zaujímavých zvierat, ktoré môžu byť veľkým prísľubom pre celú populáciu u nás. Ako príklad môžeme uviesť kravu z PD Paňovce (kombinácia WEITBLICK WBR-001 x GALILEO RHM-009), ktorej aktuálny GZW je 132. Chovateľ sa rozhodol zapojiť toto výborné zviera do programu prenosu embryí.

V genomike máme v rukách úžasný ná-

stroj, ktorým vieme, za pomerne krátky čas, posúvať chovy dobytku na vyššiu úroveň. Samozrejme je to sprevádzané určitými investíciami, ktoré sú však len zlomkom toho, čo môže táto metóda priniesť chovateľovi vo vyšších tržbách a menších nákladoch spojených s chovom „geneticky“ hodnotnejších zvierat.

Ing. Iveta Varcholová
Bioservis, s. r. o. Prešov
MVDr. Marian Brna, PhD.
Biosevis, s. r. o. Prešov
Ing. Peter Ivanič
Slovenské biologické služby, a. s.

Tabuľka: Najlepšie genomované zvieratá v pôsobnosti firiem Bioservis s.r.o. a SBS a.s. (DAC 4/2024).

Por.	Ušné číslo	Dátum narodenia	Otec	Chovateľ	Index
GZW					
1	SK000813281665	7.7.2020	WEITBLICK	PD Paňovce	132
2	SK000813034143	3.5.2021	HUTMAN	Agrodružstvo Bystré	130
3	SK000813810118	19.11.2022	MAKAY-ET	PDP Kežmarok	126
4	SK000812598989	14.4.2019	GS ENJO	Agrodružstvo Bystré	123
5	SK000813810123	4.12.2022	HOKUSPOKUS	PDP Kežmarok	123
MW					
1	SK000813281665	7.7.2020	WEITBLICK	PD Paňovce	124
2	SK000813412607	22.9.2020	SUNRISE	PD Paňovce	124
3	SK000813810118	19.11.2022	MAKAY-ET	PDP Kežmarok	123
4	SK000813446206	21.12.2021	JHB TURBON	TOMAK s.r.o.	120
5	SK000813278234	27.12.2020	GS HIERHER	Družstvo Letanovce	120
FW					
1	SK000813448671	8.8.2022	SISYPHUS	PD SEKČOV Tulčik	120
2	SK000813422517	16.12.2020	RAIMEZZO	POD Vehec	118
3	SK000813634739	29.12.2021	HERITAGE	Ing. Ján Valko	117
4	SK000813422582	18.5.2021	HELNIE	Farma Šolea s.r.o.	117
5	SK000813448685	7.9.2022	HERITAGE	PD SEKČOV Tulčik	116
FIT					
1	SK000813448649	2.7.2022	GS EPOSCH	PD SEKČOV Tulčik	123
2	SK000813034144	6.5.2021	HUTMAN	Agrodružstvo Bystré	122
3	SK000813034143	3.5.2021	HUTMAN	Agrodružstvo Bystré	122
4	SK000813278932	28.7.2021	WEITBLICK	TOMAK s.r.o.	119
5	SK000813278823	8.4.2021	MADRID Pp*	TOMAK s.r.o.	119

Novinky zo simentálskeho sveta

Chov strakatého dobytká na Apeninskom polostrove

Taliansko sa väčšine z nás spája s morom, na históriu bohatými mestami, špičkovou kuchyňou, kvalitným vínom či olivovým olejom. Známe sú aj talianske syry, nielen z kravského mlieka. V nasledujúcich riadkoch by sme vám radi priblížili chov strakatého dobytká v tejto krajine, ktorá je vyhľadávaným cieľom nielen slovenských turistov. V Taliansku sa na produkciu mlieka chovajú 3 základné plemená. Na prvom mieste je holštajnské plemeno, ktoré jednoznačne dominuje (90,2 % kráv v kontrole úžitkovosti). Nasledujú dve plemená s približne rovnakým zastúpením: hnedý dobytok *Bruna Italiana* (4,95 % kráv v KU) a strakatý dobytok (*Pezzata Rossa Italiana* (PRI)). Počiatky jeho chovu sa datujú do 19. storočia a súvisia s importami zvierat zo Švajčiarska a neskôr predovšetkým z Rakúska a Nemecka. V roku 2023 bolo do kontroly úžitkovosti zapojených 61 226 kráv plemena PRI, ktoré sa chovali na 4 206 farmách, čo predstavuje 14,6 kravy na jedno hospodárstvo. Z regionálneho hľadiska má toto plemeno najvyššie zastúpenie v severnom Taliansku, hlavne v regiónoch Južné Tirolsko (Bolzano), Friuli Venezia Giulia a Piemonte. Oproti roku 2022 došlo k poklesu počtu kráv tohto plemena o 3 461 zvierat. Znížil sa aj počet fariem (o 168). Hlavnou príčinou zníženia počtu chovaných zvierat aj počtu fariem bolo extrémne sucho, ktoré v ostatných 2 rokoch trápilo sever Talianska. Vlahový deficit pomohla znížiť uplynulá zima, počas ktorej v regióne zaznamenali zvýšený úhrn zrážok. V roku 2023 dosiahli vyradené kravy strakatého plemena celožitovnú úžitkovosť na úrovni 26 185 kg mlieka, 1013 kg tuku a 894 kg bielkovín; pri priemernom počte dní života 1096,7 a priemernej laktácii na úrovni 3,52. Celožitovná úžitkovosť kráv permanentne rastie. Za ostatných 10 rokov sa zvýšila o viac ako 5 000 kg mlieka.

Šľachtiteľská práca v znamení overených postupov aj inovácií

Realizáciou šľachtiteľského programu strakatého plemena v Taliansku je poverená organizácia ANAPRI (*Associazione Nazionale Allevatori Pezzata Rossa Italiana*), ktorá sídli v meste Udine. Na jej čele stojí Daniele Vicario, ktorý je súčasne viceprezidentom EVF (Európskej federácie plemena Simmental-Fleckvieh). Organizácia ANAPRI je zodpovedná za vedenie plemennej knihy a vydávanie súvisiacich plemenárskych dokumentov. Taktiež sa podieľa na odchove

Výsledky kontroly úžitkovosti v Taliansku za rok 2023.

Plemeno	Počet fariem	Počet kráv	Mlieko (kg)	Tuk (%)	Bielkoviny (%)
Holštajnské (H)	8904	1136696	10554	3,85	3,35
Hnedé (BI)	4183	62401	7836	4,04	3,61
Strakaté (PRI)	4206	61226	7436	3,90	3,42
Rozdiel H 2023-2022	-376	-12148	+31	-0,01	+0,01
Rozdiel BI 2023-2022	-264	-4784	-53	-0,04	0
Rozdiel PRI 2023-2022	-168	-3461	-13	-0,03	0

Zdroj: ANAPRI (2023)

Vývoj úžitkovosti strakatého plemena PRI za ostatných 10 rokov.

Rok	Počet fariem	Počet kráv	Mlieko (kg)	Tuk (%)	Bielkoviny (%)
2013	5187	62689	6670	3,89	3,44
2014	5097	63399	6672	3,90	3,42
2015	5163	64554	6723	3,88	3,40
2016	5040	64868	6811	3,89	3,40
2017	4804	62732	6937	3,92	3,43
2018	4566	61420	7115	3,92	3,44
2019	4535	62053	7146	3,91	3,44
2020	4585	64254	7225	3,89	3,43
2021	4510	65355	7353	3,91	3,43
2022	4374	64687	7449	3,93	3,42
2023	4206	61226	7436	3,90	3,42
Rozdiel 2023-2022	-168	-3461	-13	-0,03	0,00
Rozdiel 2023-2013	-981	-1463	+766	+0,01	-0,02

Zdroj: ANAPRI (2023)

mladých plemenných býkov a odhade plemenných hodnôt. Šľachtiteľský program sa opiera o populáciu približne 60 tisíc kráv, z ktorých má asi 600 štatút matiek býkov. Uvedené matky býkov sú pripúšťané približne 30 najlepšimi plemenníkmi z domácej produkcie aj zo zahraničia. Zo zámerného pripárovania sa každoročne do odchovne býkov zaradí približne 250 mladých zvierat, ktoré sa podrobujú staničnému testu. Okrem toho sú býčky genomicky testované, pričom 30 najlepších je vybraných pre potreby inseminácie. Tieto býky sa používajú veľmi intenzívne pri približne 30 % všetkých inseminácií. Zvyšok inseminácií sa vykonáva staršími genomickými a preverenými býkmi domácej proveniencie a dovezenou spermou zo zahraničia. Staničný test mladých býkov prebieha vo veku 6 až 12 mesiacov, pričom býčky sú ustajnené v skupinových kotercoch a sú kŕmené jednotnou kŕmnom dávkou. Váženie prebieha každých 42 dní. V desiatom až jedenástom mesiaci veku sa býčky presunú do kotercoch vybavených individuálnymi kŕmnymi stanicami, ktoré umožňujú sledovať spotrebu krmiva jednotlivými zvieratami. Údaje sa využíva-

jú na sledovanie RFI (Residual Feed Intake), na základe čoho sa býčky rozdelia na neefektívne – pozitívny RFI, zvieratá majú vyšší príjem krmiva ako produkciu prírastku, a efektívne – negatívny RFI, zvieratá majú nižšiu spotrebu krmiva pri vyššej produkcii prírastku. Pred výberom býkov do plemenitby sa ešte robí sonografia hrúbky tukového krytia najdlhšieho chrbtového svalu, nakoľko zvieratá, selektované ako efektívne z hľadiska RFI, môžu vykazovať nižšie zastúpenie tukového tkaniva v jatočnom tele, čo je z hľadiska kvality mäsa nežiadúce. Následne sa býky podrobujú hodnoteniu exteriéru a najlepšie sú predávané na insemináčnej stanici. V rámci plemena je rozhodujúcou insemináčnou stanicou Moruzzo v blízkosti Udine. Na stanici chovajú takmer výlučne býky strakatého plemena. Strakaté býky sú v menšej miere ustajnené aj na stanici firmy Intermizoo, ktorá sa nachádza na ostrove v blízkosti Benátok. Niekoľko strakatých býkov sa nachádza aj na stanici spoločnosti Super Brown v oblasti Trentino, ktorá sa špecializuje hlavne na hnedý dobytok. V Taliansku sa intenzívne venujú genomickej selekcii, do ktorej sa zapája čoraz

viac chovateľov. Selekčný index IDAS (*Indice Duplice Attitudine Sostenibile*) ma nasledujúcu kompozíciu: mlieková úžitkovosť - 33 % (bielkoviny v kg - 17 %, tuk v kg - 16 %), mäsová úžitkovosť - 20 % (osvalenie kráv - 6 %, hmotnosť vo veku 12 mesiacov - 4 %, denný prírastok býkov - 4 %, osvalenie býkov - 4 %, efektívnosť kŕmenia na základe RFI - 2 %), znaky fitness - 32 % (plodnosť - 10 %, dlhovekosť - 10 %, somatické bunky - 9 %, dojiteľnosť - 3 %) a exteriér - 15 % (vemeno - 10 %, končatiny - 5 %). V súčasnosti sa pripravuje úprava selekčného indexu IDAS, do ktorého by mal byť zahrnutý index zdravia. Ten je počítaný z nasledujúcich znakov s príslušnými váhami: plodnosť - 30 %, končatiny - 15 %, vemeno - 25 %, somatické bunky - 20 % a riziko vzniku ketózy - 10 %. Pre stanovenie rizika ketózy sa používajú údaje o ketolátkach v mlieku v rámci analýzy vzoriek z kontroly úžitkovosti. Neoddeliteľnou súčasťou šľachtiteľskej práce je hodnotenie exteriéru systémom Fleckscore. V roku 2023 sa lineárne ohodnotilo 7888 prvôtok, na čom sa podieľalo 14 bonitérov. Taliansko sa znakmi exteriéru zúčastňuje na spoločnom genetickom hodnotení DAC. □

CTM MODESTE Pp (Meter x Manolo) – býk s najvyšším IDAS (890) z insemináčnej stanice Moruzzo. (Foto: Centro Tori Moruzzo).

Časť zvierat sa v lete chová na vysokohorských pastvinách, tzv. malgách. (Foto: ANAPRI).

Stretnutie bonitérov tentokrát v Taliansku

Každoročné stretnutie bonitérov sa v roku 2024 uskutočnilo na konci apríla v Taliansku. Teoretická aj praktická časť podujatia sa konala na farme La Fattoria v Pavia di Udine (viac v samostatnom článku). Vlani došlo k výmene vedúceho pracovnej skupiny pre exteriér. Dlhoročného šéfa Bernharda Luntza z Nemecka vystriedal Rakúšan Reinhard Pflieger, ktorý je zároveň výkonným riaditeľom Fleckvieh Austria. Na stretnutí sa zúčastnili zástupcovia 13 krajín, čo bol rekordný počet. Menovite išlo o: Taliansko, Nemecko, Rakúsko, Česko,

Slovensko, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Chorvátsko, Srbsko, Rumunsko, Švajčiarsko a Francúzsko. Slovensko zaznamenalo úspech, pretože slovenský zástupca Ivan Pavlík skončil v rámci praktického hodnotenia zvierat na prvom mieste (najnižšia odchýlka od referenčnej hodnoty; hodnotilo sa 6 kráv). Na druhý deň bola robená korekcia, pri ktorej boli každému bonitérovi škrtnuté hodnotenia 2 zvierat (s najvyššou a najnižšou odchýlkou). Po tejto úprave obsadil celkové tretie miesto, len necelé dva body od prvého miesta. Celkove zvie-

ratá hodnotilo viac ako 40 osôb. V teoretickej časti podujatia Dr. Krogmeier z LfL Grub v Bavorsku informoval o 15 rokoch využívania systému Fleckscore. Vyzdvihol, že systém Fleckscore prináša reálny nárast dlhovekosti kráv v sledovaných populáciách. Dr. Fürst z organizácie ZuchtData Viedeň predstavil novú plemennú hodnotu pre zdravie paznechtov (podrobné informácie nájdete v samostatnom článku v tomto časopise). Najbližšie stretnutie pracovnej skupiny pre exteriér sa uskutoční v Rakúsku. □

Účastníci stretnutia bonitérov strakatých plemien z 13 krajín.

Praktické hodnotenie zvierat v maštali.

Na návšteve farmy v severnom Taliansku

V rámci stretnutia bonitérov strakatého dobytku, ktoré sa konalo v Taliansku, sme mali možnosť navštíviť jednu z miestnych fariem. Radi by sme sa podelili o pár postrehov z tejto návštevy. Na úvod treba povedať, že tradičná farma v severnom Taliansku s chovom strakatého dobytku vlastní v priemere 15 dojnic. Nami navštívená farma je z tohto pohľadu nadpriemerná.

Rodinný podnik diverzifikuje svoju činnosť

Farma La Fattoria sa nachádza v malej obci Pavia di Udine v regióne Friuli len asi 60 km od Terstu (Trieste) alebo 15 km od Udine. Majiteľmi farmy sú príslušníci rodiny Listuzzi. V roku 1974 bratia Gioacchino a Eliseo postavili na súčasnom mieste vážnu maštal pre 50 kráv. Pôvodne totiž rodina chovala zopár zvierat v centre obce. V roku 1990 bola maštal prestavaná na voľné ustajnenie s dojením v paralelnej dojárni. Od roku 1999 začali spracovávať časť svojej produkcie mlieka a predávať vlastné výrobky v predajni, ktorá je súčasťou farmy. V roku 2019 stáli majitelia pred dilemou, či v produkcii mlieka pokračovať, alebo ju ukončiť. Dôvodom boli nevyhovujúce podmienky pre zvieratá, ktoré sa prejavovali v nižšej úžitkovosti a horšom zdravotnom stave. Napokon sa rozhodli, že bez kráv by si svoj ďalší život nevedeli predstaviť. Nevyhnutnosťou však bola výstavba novej maštale pre kravy a mladý dobytok s využitím moderných technológií. Od roku 2021 sa všetky zvieratá presťahovali do nového objektu a kravy sa začali dojiť v robote Lely Astronaut 5. V súčasnosti farmu vlastní bratia Agostino a Fabio, a ich bratrance Noe a Giacomo. Okrem chovu dobytku sa venujú aj výrobe vína a pestovaniu zeleniny. Vlastnia aj reštauráciu s predajňou mliečnych a mäsových výrobkov a výrobňu zmrzliny. Celkovo obhospodarujú 107 ha pôdy, z čoho je 53,5 ha trvalých trávnych porastov a polí s lucernou. Na 35 ha pestujú jačmeň (po jeho zbere stihnú ešte zasieť a pozbierať sóju). Pestujú aj zeleninu – hlavne šparglu (2 ha), zemiaky (2 ha), sladkú kukuricu (6 ha). Na zostávajúcich 8,5 ha pestujú vinič s vlastnou výrobou vína. Na farme pracujú takmer výlučne rodinní príslušníci, v lete zamestnávajú aj sezónnych pracovníkov.

Jedine Pezzata Rossa

Počas celej doby existencie farmy sa venujú výlučne chovu strakatého plemena. V súčasnosti sa tu nachádza 163 jedincov,

Jalovice majú od jari do jesene k dispozícii zelené krmenie.

z čoho je 71 kráv, 78 jalovic a 14 býkov. Mäso vyradených kráv a vlastných býkov predávajú v predajni, resp. spracúvajú na výrobky. Okrem toho ročne vykrmia aj 120 ošípaných, ktoré skrmujú aj sŕvátku z výroby mliečnych výrobkov. Pre dojené kravy využívajú boxové ustajnenie s využitím separátu a slamy. Dojenie zabezpečuje dojár robot. Zasušené kravy sú ustajnené v kotercoch s hlbokou podstielkou. Jalovice sú ustajnené taktiež na hlbokú podstielku, pričom podlaha krmiska je betónová. Približne 90 % mlieka predávajú do mliekarene, pri aktuálnej cene 50 centov za liter. Zostávajúca produkcia sa využíva na výrobu syrov a zmrzliny. Stádo kráv je z väčšej časti genomované, jalovice sa genomujú všetky. Momentálne sa tu nachádza 14 matiek býkov. Jeden býček je v súčasnosti na insemináčnej stanici. Na 77,3 % inseminácií využívajú genomické býky, ostatné inseminácie vykonávajú spermou preverených býkov. V stáde majú najviac dcér byky SCHURRLE, CTM WOUTERS, HIMMEL, HONGKONG PP a CTM DIMITRI. V inseminácii sa v súčasnosti využívajú býky SALBEI, MAJO, MINOIA P*S, MYWAY a MUR P*S. Priemerná hodnota selekčného indexu IDAS v stáde je 204 (PH pre mlieko +289 kg). Po vybudovaní novej maštale mlieková úžitkovosť kráv neustále rastie. V uplynulom roku prekročili hranicu 8000 kg mlieka za normovanú lak-

táciu. Aktuálna denná produkcia dosahuje 26,7 kg na kravu pri obsahu tuku 4,14 % a bielkovín 3,57 %. Počet somatických buniek sa pohybuje na úrovni 164 tisíc. Servis perióda má priemernú dĺžku 101 dní. Teľnosť po prvej inseminácii je na úrovni 48 %. Jalovice sa prvýkrát pripúšťajú vo veku 20 mesiacov, čo sa prejavuje vo vyššom veku pri prvom otelení (30,2 mesiaca). Krmná dávka kráv v laktácii pozostáva z 12 kg lucernového sena, 9 kg trávnej senáže, 0,8 kg pšeničných otrúb, 0,8 kg sójového šrotu, 3 kg jačmeňa, 4,5 kg doplnkovej zmesi. Ďalšie 4 kg zmesi skrmia kravy v robote. Na zvlhčenie sa do TMR pridáva 2,5 litra vody na kravu. Krmná dávka jalovic je tvorená 11,5 kg trávneho sena, 0,8 kg krmenej zmesi, 1 kg jačmeňa. Na jednu jalovicu sa do TMR pridáva 5 litrov vody. Vo vegetačnom období je seno v KD jalovic nahradené čerstvým datelinotravným porastom. Krmná dávka zasušených kráv je totožná s jalovicami, len je ešte doplnená o 0,5 kg sóje. Teľatá sa až do odstavu krmia natívnym mliekom. Vďaka investíciám sa na budúcnosť farmy La Fattoria pozerajú jej majitelia s optimizmom. Najväčšie vrásky na čele im vyvoláva zmena klímy, ktorá sa v regióne prejavila dlhým obdobím sucha. Celej rodine Listuzzi želáme naplnenie ich predstáv a cieľov.

Foto: archív ZCHSSD

V modernej maštali je základom kŕmnej dávky pre dojnice konzervované krmivo.

Komfortné ustajnenie zasušených kráv.

Nádherný výhľad na Alpy zdobí okolie farmy La Fattoria.

Nový odhad plemenných hodnôt pre zdravotný stav paznechtov

Zdravie paznechtov predstavuje z hľadiska pohody zvierat a ekonomiky chovu veľmi dôležitý komplex ukazovateľov, pre ktorý boli od termínu spoločného odhadu plemenných hodnôt (D,A,CZ) 3. 12. 2023 zverejnené pri plemenách fleckvieh a braunvieh nové plemenné hodnoty tohto ukazovateľa. V posledných rokoch sa získavalo pre hodnotenie zdravotného stavu paznechtov pomerne veľa informácií a podkladových údajov od paznechtárov, farmárov a v rámci rôznych projektov (napr. Klauen-Q-Wohl, FleQS, Fleckfficient, Braunvieh Vision, FoKUHs, D4Dairy, a pod.). Zo zistených diagnóz paznechtárov a pozorovaní farmárov bolo pre odhad plemenných hodnôt vybraných 6 najvýznamnejších ochorení paznechtov: Mortellaro (dermatitis digitalis), medziprstový mozol (Limax, Tyloma), choroby bielej čiary, Rusterholzov vred, medziprstová dermatitída (dermatitis interdigitalis) a laminitída. Okrem toho bol definovaný jeden ukazovateľ, ktorý zahŕňa všetky ostatné zmeny a diagnózy paznechtov. Pre potreby výpočtu a odhadu plemennej hodnoty pre zdravie paznechtov boli ešte ako súhrnný ukazovateľ do výpočtu zahrnuté všetky veterinárne diagnózy a hlásenia chorôb paznechtov.

Do odhadu plemenných hodnôt vstupovalo po predchádzajúcej validácii dát viac ako 500 000 kráv s informáciami z ošetrenia paznechtov a od veterinárnych lekárov a pri plemene braunvieh to bolo takmer 100 000 kráv. Pri odhade plemenných hodnôt vstupovali do modelu a boli zohľadnené nasledovné faktory (efekty) prostredia - región, rok otelenia, mesiac otelenia, poradie laktácie, vek pri otelení, štádium laktácie, paznechtár/veterinár, spôsob získavania údajov a podnik. Jednotlivé znaky sa kom-

binovali pre hodnotenie indexu zdravotného stavu paznechtov (KGW) podľa ich ekonomického významu (pričom najvyššiu váhu mali Mortellaro a veterinárne diagnózy 20 %). Dedičnosť zdravotného stavu paznechtov dosiahla pri plemene fleckvieh 6,3 % a pri plemene brown swiss 10,6 %.

Veľmi dôležitým pomocným údajom pre výpočet je brakovanie z dôvodu ochorení končatín a paznechtov, pretože v niektorých regiónoch, resp. podnikoch bez výskytu diagnóz ochorení paznechtov je k dispozícii bez dodatočných nákladov a vykazuje vysokú genetickú koreláciu k indexu (plemennej hodnote) zdravotného stavu paznechtov (KGW). Okrem dôvodu vyradenia sa ako pomocné ukazovatele, ktoré vykazujú významný vplyv na zdravotný stav paznechtov využíva aj bodové hodnotenie hlavných znakov exteriéru Rámc tela a Končatiny. Na jednej strane, kravy s väčším rámcom tela a tým aj ťažšie zvieratá vykazujú viac problémov s paznechtami, na druhej strane vyššie bodové hodnotenie končatín spravidla poukazuje na menej problémov s paznechtami.

Výpočet indexu zdravotného stavu paznechtov (KGW) prebieha vo viacerých krokoch (Obrázok 1). V prvom kroku sa vykonáva odhad plemenných hodnôt na základe viacfaktorového jednokrokového (single-step) modelu, ktorý zohľadňuje údaje z ošetrovania paznechtov a veterinárnych diagnóz z originálnych záznamov ochorení (Mortellaro - dermatitis digitalis DD, medziprstový mozol -Limax, Tyloma LI, choroby bielej čiary WL, Rusterholzov vred KG, medziprstová dermatitída BF, laminitída BF, iné ochorenia SO a ostatné veterinárne diagnózy TA). Podľa novej metodiky sa zároveň počíta nová plemenná hodnota

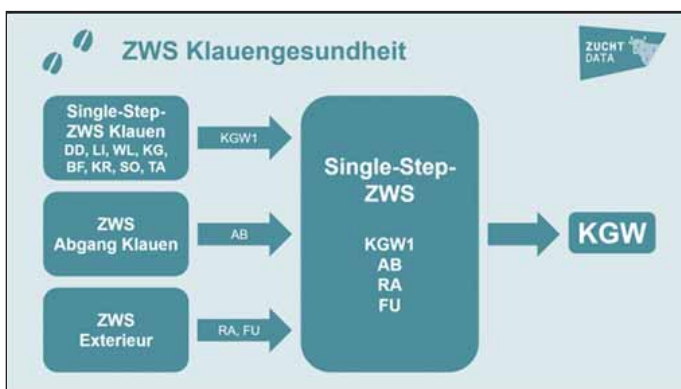
pre dôvody vyradenia na základe ochorení paznechtov a končatín (AB) a používajú sa aj plemenné hodnoty exteriéru pre Rámc tela (RA) a Končatiny (FU).

Tieto tri plemenné hodnoty - PH zdravotného stavu paznechtov (KGW1), PH dôvod vyradenia na základe ochorení paznechtov a končatín (AB) a PH pre hlavné znaky exteriéru Rámc tela (RA) a Končatiny (FU) vstupujú v poslednej fáze do záverečného výpočtu indexu zdravotného stavu paznechtov (ZWS KGW) s využitím viacfaktorového jednokrokového (single step) modelu. Index zdravotného stavu paznechtov (KGW) sa zverejňuje a publikuje ako jedna celková plemenná hodnota.

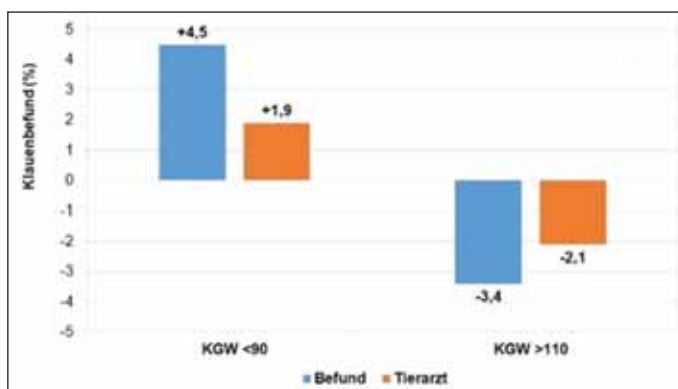
Hodnoty indexu zdravotného stavu paznechtov sa pohybujú, tak ako je to zaužívané pri relatívnych plemenných hodnotách iných znakov v intervale hodnôt od 70 do 130. Pri genotypovaných zvieratách dosahujú pri plemene fleckvieh spoľahlivosť približne 65 % a pri plemene braunvieh na úrovni 56 %. Genetický trend tohto znaku je pri plemene fleckvieh mierne negatívny a pri plemene braunvieh vyrovnaný.

Na obrázku 2 je znázornená priemerná závislosť medzi relatívnou plemennou hodnotou indexu zdravotného stavu paznechtov a podielom diagnóz paznechtov a veterinárnych diagnóz („Top Flop“). Priemerný rozdiel v diagnózach paznechtov medzi býkmi s indexom (plemennou hodnotou) zdravotného stavu paznechtov (KGW) pod 90 alebo nad 110 v závislosti od plemena je od 8 do 10 % a v prípade veterinárnych diagnóz od 4 do 7 %.

Nový index zdravotného stavu paznechtov (KGW) sa bude publikovať pre plemená fleckvieh a brown swiss v skupine znakov fitness, ale zatiaľ nebude zahrnutý do výpoč-

Obrázok 1: Schematické zobrazenie výpočtu plemennej hodnoty pre zdravotný stav paznechtov (KGW).

Obrázok 2: Závislosť medzi indexom zdravotného stavu paznechtov a podielom diagnóz ochorení paznechtov a veterinárnych diagnóz paznechtov pri plemene fleckvieh.

Tabuľka: TOP 25 genomických býkov podľa indexu zdravia paznechtov (DAC 4/2024).

Por.	Meno	KGW	GZW	MW	FW	FIT	Mkg	Rám.	Osv.	Kon.	Vem.
1	GS SAVALAS PP*	128	59	44	114	102	-2714	99	141	91	73
2	LEO PP*	127	80	63		113	-1459	79	109	93	86
3	URBAN ET*GZ	126	65	65	84	99	-1450	86	92	94	82
4	GS WIPP PP*	126	61	53	123	86	-1895	102	119	85	75
5	LUTZ PP*	121	72	67	109	104	-1366	85	108	88	94
6	HERRSCHING P PP*	121	64	55	109	99	-1511	108	118	87	97
7	GS EDER PP*	119	78	69	109	102	-1076	108	113	96	84
8	GRANATE PP*	119	56	55		85	-1877	90	118	93	78
9	JET Pp*	118	138	122	103	127	656	106	94	118	119
10	SURF	118	104	108		107	356	109	83	107	126
11	GIN PP*	117	68	48	131	103	-1705	88	131	88	72
12	BARBIER Pp*	117	67	53	126	96	-2008	100	129	88	80
13	HEISS	116	145	123	123	123	1081	97	103	113	123
14	MOZART PP*	116	120	105	108	119	277	99	94	108	106
15	GS HYPOS	115	123	114	98	115	703	88	91	108	120
16	SYROCCO	115	102	111		102	308	117	98	105	127
17	UMBRO PP*	115	65	59	114	92	-1709	101	126	85	81
18	INGWER P*S	114	132	122	114	111	399	91	95	106	103
19	HEMPELS	114	130	119	116	108	914	110	95	103	116
20	TACOTAC JB	114	113	116		104	651	96	82	103	122
21	JHB TAIFUN	114	110	100	97	115	-100	98	106	107	107
22	CURRY PP*	114	86	68	134	98	-1149	91	96	81	83
23	WINTERTRAUM	113	135	116	105	126	820	99	92	121	120
24	WINTERSTERN	113	134	117	111	126	691	95	99	112	114
25	DEXTER	113	126	115	107	113	636	99	109	103	120

tu plemennej hodnoty fitness FIT ani do celkovej plemennej hodnoty GZW. V prípade menších populácií plemien - pinzgauské, sivé plemeno (grauvieh), žlté plemeno (gelbvieh) a vorderwälder nepostačujú doteraz získané podkladové údaje na publikovanie

oficiálneho indexu (plemennej hodnoty) pre zdravotný stav paznechtov.

Nový systém výpočtu indexu pre zdravotný stav paznechtov vyplňa dôležitú medzeru v oblasti znakov fitness a zdravia a má tiež motivovať chovateľov k tomu, aby zazname-

návali viac údajov v oblasti o starostlivosti o paznechty a zdravotného stavu chovaných zvierat.

prof. Ing. Peter Strapák, PhD.

Slovenská poľnohospodárska univerzita
v Nitre

Úžitkovosť v strakatých populáciách vo svete

Prinášame prehľad o dosiahnutej úžitkovosti strakatých kráv za rok 2023, ako ho publikovala medzinárodná organizácia

pre kontrolu úžitkovosti ICAR. Líderskú pozíciu obhájili chovatelia z Českej republiky, nasledovaný Nemeckom a Rakúskom.

Nasleduje Taliansko a na piatom mieste sa umiestnila Slovenská republika. □

Krajina	Plemeno (miestny názov)	Rok	Počet laktácií	Mlieko kg	Tuk %	Bielkoviny %
Česká republika	České strakaté	2023	100 496	8 165	3,97	3,51
Rakúsko	Fleckvieh	2023	283 004	7 848	4,17	3,41
Nemecko	Fleckvieh	2023	832 201	7 902	4,17	3,51
Chorvátsko	Simentalac	2023	28 609	5 744	4,10	3,40
Francúzsko	Abondance	2023	23 017	5 925	3,64	3,44
Francúzsko	Montbéliarde	2023	373 004	7 847	4,03	3,36
Francúzsko	Simmental francaise	2023	15 427	7 037	4,00	3,52
Taliansko	Pezzata Rosa	2023	39 018	7 436	3,90	3,42
Poľsko	Simental	2023	7 932	6 547	4,12	3,42
Srbsko – Vojvodina	Simentalac	2023	9 311	6 811	3,84	3,30
Slovensko	Slovenské strakaté	2023	26 382	7 172	3,96	3,50
Slovinsko	Lisasta pasma	2023	25 853	6 254	4,11	3,41
Švajčiarsko	Swiss Fleckvieh	2023	46 246	7 143	4,16	3,34
Švajčiarsko	Original Simmental	2023	14 375	6 017	4,00	3,39

3. NÁRODNÝ ŠAMPIONÁT

4.10.2024

www.simmental.sk

SIMMENTALINFO

Informačný spravodaj pre chovateľov a priaznivcov plemena slovenské strakaté
Vydal:

Zväz chovateľov slovenského strakatého dobytku – družstvo

Sv. Michala 4, 934 01 Levice

E-mail: zchssd@simmental.sk

www.simmental.sk

Spracovali: Ing. Ivan Pavlík, PhD., Ing. Matúš Kohút

Grafická úprava a tlač:

Slovenský CHO V ©

Foto: archív ZCHSSD, Martina Sasáková, Marián Dukes Slovenský CHO V, Magdaléna Pavlík Slížová

Vydanie 1/2024

Náklad: 300 ks

© ZCHSSD 2024

